VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU
Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vysoká škola ekonomie a managementu
info@vsem.cz / www.vsem.cz

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

NÁZEV BAKALÁŘSKÉ PRÁCE/TITLE OF THESIS
Vliv inflace na mzdy a platy v ČR

TERMÍN UKONČENÍ STUDIA A OBHAJOBA (MĚSÍC/ROK)
Červen / 2024

JMÉNO A PŘÍJMENÍ STUDENTA / STUDIJNÍ SKUPINA
Kristýna Březovská / KEMBC05

JMÉNO VEDOUCÍHO BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
prof. Ing. Milan Žák, Csc.

PROHLÁŠENÍ STUDENTA
Odevzdáním této práce prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci na uvedené téma vypracovala samostatně a že jsem ke zpracování této bakalářské práce použila pouze literární prameny v práci uvedené. Jsem si vědoma skutečnosti, že tato práce bude v souladu s § 47b zák. o vysokých školách zveřejněna, a souhlasím s tím, aby k takovému zveřejnění bez ohledu na výsledek obhajoby práce došlo. Prohlašuji, že informace, které jsem v práci užila, pocházejí z legálních zdrojů, tj. že zejména nejde o předmět státního, služebního či obchodního tajemství či o jiné důvěrné informace, k jejichž použití v práci, popř., k jejichž následné publikaci v souvislosti s předpokládanou veřejnou prezentací práce, nemám potřebné oprávnění. Datum a místo: 30. 4. 2024, Praha

PODĚKOVÁNÍ
Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu bakalářské práce za metodické vedení a odborné konzultace, které mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SOUHRN

1. Cíl práce:

Hlavním cílem této práce je zjištění vlivu inflace na průměrnou hrubou nominální a reálnou výši mezd a platů (pro potřeby této práce jsou pojmy mzda a plat brány za totéž). Bylo vybráno období od roku 2013 až do roku 2023. Vedlejším cílem této práce bude zkoumání toho, jestli má inflace vliv na mzdy a platy v určité ekonomické činnosti. Pro tento vedlejší cíl byly pro zkoumání vybrány roky 2013, 2018 a 2023.

2. Výzkumné metody:

Pro zpracování této práce byly nejdříve sbírány relevantní a důvěryhodné zdroje, odborná literatura, publikace a články. Následně byly tyto zdroje zkoumány, studovány a srovnávány. Pro praktickou část práce byl proveden sběr potřebných dat, z těchto dat byly provedeny výpočty a následně byla provedena analýza získaných hodnot, informací a dat. Deskriptivním přístupem byla získaná data hodnocena podle jednotlivých let. Závěrečné interpretace výsledků byly provedeny syntézou dat, informací a získaních poznatků. Pomocí deduktivní metody bylo přistoupeno k vyvození závěrů a byla doporučena opatření.

3. Výsledky výzkumu/práce:

Je jisté, že vliv inflace na mzdy a platy hraje významnou roli. Mezi inflací a platy existuje silný vzájemný vztah, což bylo analýzou v této práci dokázáno. Dále bylo potvrzeno, že růst reálných mezd je závislý na míře inflace. Tím byl splěn hlavní cíl práce. Z výsledků pro vedlejší cíl práce vyplynulo, že výše průměrné roční míry inflace nemá vliv na výši mezd v různých oborech, ale ovlivňují ji jiné faktory. Tyto faktory nebyly v práci blíže zkoumány.

4. Závěry a doporučení:

Na základě získaných poznatků z provedených výpočtů a analýz byla navržena tato doporučení: Monitorování inflační situace, průhledná a konsistentní měnová politika, zvyšování / snižování úrokových sazeb, podpora fiskální politiky, vzdělávání a informovanost v dané problematice.

KLÍČOVÁ SLOVA

Inflace, mzdy, platy, protiinflační politika, úrok, sazba

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SUMMARY

1. Main objective:

The main objective of this thesis is to determine the effect of inflation on average gross nominal and real wages and salaries (for the purposes of this thesis, the terms wage and salary are taken to be the same). The period from 2013 to 2023 has been selected. A secondary objective of this thesis will be to examine whether inflation has an effect on wages and salaries in a particular economic activity. For this secondary objective, the years 2013, 2018 and 2023 have been selected for investigation.

2. Research methods:

For the preparation of this thesis, relevant and credible sources, literature, publications and articles were first collected. Subsequently, these sources were researched, studied and compared. For the practical part of the work, the necessary data was collected, calculations were made from the data and then the analysis of the values, information and data obtained was done. Descriptive approach was used to evaluate the obtained data by each year. The final interpretations of the results were made by synthesizing the data, information and knowledge obtained. Using the deductive method, conclusions were drawn and possible actions were recommended.

3. Result of research:

It is certain that the impact of inflation on wages and salaries plays a significant role. There is a strong correlation between inflation and wages, which has been demonstrated by the analysis in this paper. It has also been confirmed that real wage growth is dependent on the inflation rate.
This has fulfilled the main objective of the thesis. The results for the secondary objective of the thesis showed that the annual average inflation rate does not affect the wages in different industries, but other factors affect it. These factors have not been further investigated in the thesis.

4. Conclusions and recommendation:

Based on the findings of the calculations and analyses, the following recommendations were proposed: monitoring the inflation situation, transparent and consistent monetary policy, raising / lowering interest rates, supporting fiscal policy, education and awareness of the issue.

KEYWORDS

Inflation, wages, salaries, anti-inflationary policy, interest, rate

JEL CLASSIFICATION

E24, E31, E43, E47, E52, E58, E63

Vysoká škola ekonomie a managementu
Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:	Kristýna Březovská
Studijní program:	Ekonomika a management (Bc.)
Studijní skupina:	KEMBC05
Téma BP:	Vliv inflace na mzdy, platy a důchody v ČR
Zásady pro vypracování (stručná osnova práce):	1 Úvod 2 Teoreticko-metodologická část Inflace a její měření, mzdy a platy, přerozdělování a důchodová politika, valorizace, odlišnosti v adaptaci na inflační vývoj, metodika práce 3 Praktická část Vývoj mezd, platů a důchodů vlivem inflace (v nominálním i reálném vyjádření), reakce státu na změny inflace 4 Závěr
Seznam literatury: (alespoň 4 zdroje)	• GOODWIN, N. et al. *Macroeconomics in context.* New York: Routledge, 2022. ISNB 9781032170374. • HECZKO, S. et al. *Ekonomika a společnost 4.0*. Ostrava: Key Publishing, 2020. 205 s. ISBN 978-80-7418-338-6. • PROCHÁZKOVÁ, C., PUSTOVALOVÁ, A., PROCHÁZKA, D. Elasticity of Substitution in the Manufacturing Sector in the Czech Republic. *Politická ekonomie,* 2021, vol. 69, no. 4, p. 435-456. ISSN 0032-3233. • STROUKAL, D. *Ekonomické bubliny. Kdo je nafukuje, proč praskají a jak v další krizi neztratit vše*. Praha: Grada Publishing, 2019. 240 s. ISBN 978-80-271-2194-6.
Harmonogram:	• Zpracování cílů a metodiky do 10. 2. 2024 • Zpracování teoretické části do 10. 3. 2024 • Zpracování výsledků do 10. 4. 2024 • Finální verze do 1. 5. 2024
Vedoucí práce:	prof. Ing. Milan Žák, CSc.

prof. Ing. Milan Žák, CSc.
rektor

V Praze dne 5. 12. 2023

Obsah

1 Úvod 1
2 Teoreticko-metodologická část práce 3
2.1 Inflace obecně 3
2.1.1 Typy inflace 4
2.1.2 Inflace a její měření 5
2.1.3 Inflace a její příčiny 7
2.1.4 Inflace a její důsledky 9
2.1.5 Protiinflační politiky 10
2.2 Pojmy Mzda a Plat 12
2.2.1 Definice mezd a platů 12
2.2.2 Vztah mezi inflací a mzdou 13
2.2.3 Metodika práce 17
3 Praktická část 20
3.1 Analýza vývoje inflace 20
3.2 Analýza vývoje mezd a platů 24
3.3 Možné příčiny vlivu inflace na mzdy a platy 29
3.4 Závěry a doporučení 31
4 Závěr 34
Literatura 36
Seznam příloh 40
Přílohy I

Seznam zkratek

COICOP	z angl. Classification of individual consumption by purpose
CPI	z angl. Consumer Price Index
CZ-NACE	klasifikace ekonomických činností
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
HDP	Hrubý domácí produkt
IPD	z angl. Implicit Price Index
MPSV	Ministersvtvo práce a sociálních věcí
PPF	Mezinárodní investiční skupina
PPI	z angl. Producer Price Index
SRÚ	Statistika rodinných účtů
USA	Spojené státy americké

Seznam tabulek

Tabulka 1 Průměrná roční míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného indexu spotřebitelských cen v ČR v % ……7

Seznam grafů

Graf 1 Vývoj míry inflace v letech 2013-2023 vyjádřené přírůstkem průměrného CPI (v %) ..20

Graf 2 Průběh nominální a reálné mzdy v letech 2013-2023 v České republice ……..24

Graf 3 Vztah mezi změnou reálné mzdy a mírou inflace (v %) ……25

Graf 4 Nominální průměrná hrubá měsíční mzda za jednotlivé obory v roce 2013, 2018 a 2023 (v Kč) ……26

Graf 5 Reálná průměrná hrubá měsíční mzda za jednotlivé obory v letech 2013, 2018 a 2023 (v Kč) ……27

Graf 6 Změna reálné mzdy za jednotlivé obory v letech 2013, 2018 a 2023 (v %) ……28

1 Úvod

Inflace, mzdy a platy jsou klíčovými pojmy v oblasti ekonomie, které ovlivňují jak jednotlivce, tak celé národní hospodářství. Inflace, jako míra růstu cenové hladiny, má zásadní dopad na každodenní život lidí, kupní sílu jejich příjmů a celkovou ekonomickou stabilitu země. Mzdy a platy pak představují základní složky osobních příjmů, které jsou úzce spojeny s inflačními tlaky a mohou být ovlivněny protiinflačními politikami (monetární a fiskální) státu. Fiskální politika a monetární politika jsou nástroji, které vlády a centrální banky využívají k regulaci inflace a udržení cenové stability. Tyto politiky mají za cíl omezit inflační tlaky a minimalizovat negativní dopady růstu cenové hladiny na ekonomiku a občany. V tomto kontextu je důležité porozumět vzájemnému vztahu mezi inflací, mzdami a platy, a způsobům, jakými protiinflační politiky ovlivňují tuto dynamiku. Pochopení těchto složitých interakcí je klíčové pro správné formování ekonomických politik a dosažení udržitelného hospodářského růstu.

Vliv míry inflace má různé dopady na různé domácnosti. To krásně popisuje Stroukal (2021, s. 238-239) ve své knize Ekonomické bubliny. Uvádí zde, že poslední výrazná inflační vlna měla tvrdý dopad hlavně na nejchudší domácnosti. V roce 2008 dosáhla inflace v České republice výše 6,7 procent, avšak nejchudší desetina domácností čelila ještě vyššímu nárůstu ve výši 8,5 procent. Tento rozdíl o čtvrtinu převyšoval úroveň inflace, než která se veřejně prezentovala. Nerovnost vlivu inflace však není omezena pouze na období vysoké inflace. Dokonce i při nízké inflaci jsou patrné výrazné rozdíly, jak ukazuje příklad z roku 2005. Tehdy dosáhla průměrná inflace hodnoty 1,6 procent, což bylo pod cílem České národní banky (ČNB), jež se snaží udržet růst cen kolem dvou procent. Avšak nejchudší domácnosti zažily růst cen ve výši 2,3 procent. Jinými slovy, zatímco ČNB by pravděpodobně zasáhla růstem úrokových sazeb kvůli inflaci u nejchudších domácností, sazby se kvůli průměrné inflaci snížily třikrát za sebou, aby se podpořil růst cen. Tato situace ilustruje, jak nerovnosti vlivu inflace mohou mít odlišné dopady na různé sociální skupiny. Nadto je tu ještě fenomén známý jako "pocitová inflace". Tento jev zdůrazňuje, že ceny rostou rychleji v kategoriích, kde nakupujeme často a pravidelně, jako jsou potraviny či bydlení. Například pokud si chudší domácnost občas koupí elektroniku, kde ceny buď klesají nebo rostou pomalu, není to pro ni tak citelné jako zvýšení cen potravin, které si kupuje neustále. Tento faktor je důležitý při hodnocení dopadů inflace na každodenní život a finanční situaci domácností, zejména těch s nižšími příjmy. Je pravděpodobné, že bez empirického důkazu nebude příliš troufalé tvrdit, že to jsou spíše chudší domácnosti, které pečlivě sledují ceny, řeší je a snaží se s nimi vypořádat. Naopak bohatší spotřebitelé často bez většího zkoumání ceny přidávají zboží přímo do svých nákupních košů. To znamená, že bohaté domácnosti mohou pociťovat růst cen méně intenzivně, a to jak kvůli skutečnému menšímu dopadu na jejich rozpočet, tak i proto, že se situaci příliš nezabývají. Tato dynamika ilustruje, jak se rozdíly v přístupu k nakupování a vnímání cen mohou promítnout do způsobu, jakým růst cen ovlivňuje různé sociální skupiny.

Inflace má významný dopad na příjmy a vliv na sociální skupiny, přičemž tento dopad může být různorodý a ovlivnit jednotlivé segmenty populace odlišným způsobem. Vliv inflace na příjmy, zejména mzdy, je zásadní, neboť růst cen může mít přímý dopad na kupní sílu jednotlivců a domácností. Pokud růst mezd nedrží krok s inflací, může dojít ke ztrátě kupní síly, což může mít negativní dopad na životní úroveň a pohodu domácností. Naopak, pokud jsou mzdy indexovány či přizpůsobeny inflaci, může to pomoci udržet reálné příjmy na stabilní úrovni. Prostřednictvím protiinflačních politik se vlády a centrální banky snaží minimalizovat tento negativní dopad inflace na příjmy občanů. Inflace může ovlivnit chudé a bohaté jedince a domácnosti různým způsobem. Chudší domácnosti často mají menší finanční rezervy a jsou citlivější na růst cen základních potřeb, jako jsou potraviny, bydlení nebo základní služby. Vyšší růst cen může tedy mít pro ně vážnější dopad na jejich životní úroveň a ekonomickou stabilitu. Chudší domácnosti se nemohou inflaci bránit tolik, jako to mohou učinit domácnosti bohatší,

například dlouhodobými investicemi. Bohatší skupiny mají často větší finanční rezervy a jsou méně citlivé na běžný růst cen. Mohou si také dovolit nakupovat kvalitnější zboží a služby, které mohou být méně zasaženy inflačními tlaky. To znamená, že růst cen nemusí mít pro bohaté tolik významný dopad na jejich každodenní životní styl a spotřební návyky. Rozevírání sociálních nůžek mezi chudými a bohatými je jeden z důsledků inflace.

Právě na vývoj mezd v České republice ve vybraném období je zaměřena tato práce. Zároveň bude v práci popsán vztah mezd k inflaci a naopak. Hlavním cílem této práce bude zjištění vlivu inflace na mzdy a platy v období od roku 2013 až do roku 2023. Vedlejším cílem této práce bude zkoumání toho, jestli má inflace vliv na mzdy a platy v určité ekonomické činnosti. V praktické části této práce pak bude provedena analýza vývoje míry inflace a vývoje výše mezd a platů. Průzkum bude zaměřen na to, jak inflace ovlivňuje mzdy a platy, a to jak v nominální, tak i v reálné hodnotě. Pro zjištění daných cílů budou získána data z důvěryhodných zdrojů a následně budou použita k výpočtům potřebných pro získání ekonomických ukazatelů. Poté budou tato data analyzována a interpretována s ohledem na vývoj mezd a platů v kontextu s inflací. V závěru této práce budou interpretovány výsledky analýz s cílem porozumět trendům v oblasti mezd a platů v České republice a jejich vztahu k inflaci. Na základě těchto interpretací budou navržena případná opatření, která by mohla pomoci minimalizovat negativní dopady inflace na mzdy a platy a přispět k udržení ekonomické stability.

2 Teoreticko-metodologická část práce

V této části práce budou popsány teoretické definice pojmů inflace, způsoby jejího měření, faktory, které ovlivňují příčiny a důsledky inflace a pojmy, které s inflací úzce souvisejí. Dále budou definovány pojmy mzda, plat a popsány vzájemné souvislosti mezi výše zmiňovanými pojmy. Teoretická část práce bude také věnována analýze různých studií a článků od různých autorů. V kapitole metodika práce bude popsán způsob sběru dat a způsob analýzy získaných dat.

2.1 Inflace obecně

Ve své knize *Návrat inflace – kluzká cesta bezstarostného zadlužování,* se Klaus (2022, s. 43-51) podrobně zabývá problematikou inflace a zdůrazňuje nedostatečnou diskusi a porozumění této problematice v ekonomické komunitě. Poukazuje na nedostatek konsenzu ohledně příčin inflace a zdůrazňuje potřebu hledání odpovědí na otázku, co přesně je příčinou současné inflace. Autor uvádí, že inflace není pouze zdražováním jednotlivých věcí, ale znamená znehodnocování peněz a peněžních úspor. Dále se autor v knize zaměřuje na hlubší kořeny inflace a varuje před pokusem uměle potlačit tento jev. Autor argumentuje, že je lepší nechat inflaci proběhnout, než riskovat vznik represe a dalších ekonomických poruch. Inflace je podle autora projevem hluboké ekonomické nerovnováhy, která je důsledkem nedostatečného pochopení dynamiky tohoto jevu a neefektivní fiskální a měnové politiky. Na základě autorových poznatků lze konstatovat, že inflace není izolovaným jevem, ale ukazatelem širších problémů v ekonomice. Nedostatek porozumění a nedostatečná diskuse vede k nedostatečnému řešení této problematiky. Zdůrazňuje nutnost racionálního a vyváženého přístupu k inflaci, který zohledňuje jak strukturální, tak systémové faktory. Důležitost ekonomické racionality a obezřetného politického uspořádání je klíčová pro řešení současných ekonomických výzev spojených s inflací. Dále autor rozlišuje mezi dvěma přístupy k vysvětlení inflace: jedna skupina se zaměřuje na konkrétní faktory, jako je růst cen určitých statků, zatímco druhá skupina věří, že inflace je vždy způsobena množstvím peněz v oběhu. Celkově autor v knize zdůrazňuje nutnost racionálního přístupu k inflaci a potřebu změn v politickém uspořádání a ekonomické politice, aby bylo možné řešit stávající ekonomické výzvy.

Obecně lze říci, že inflace je ekonomickým jevem, který popisuje celkový nárůst cen zboží a služeb v ekonomice za určité období. Je to důsledek zvyšování cen spotřebního zboží a produktů, což vede ke snižování kupní síly peněz. Inflace je jedním z klíčových ukazatelů makroekonomické stability a je pečlivě monitorována centrálními bankami a vládami. Existují různé příčiny inflace, jako jsou zvýšené náklady na výrobu, růst poptávky po zboží a službách, monetární politika, jako je tisk peněz, a růst mezd. Více budou příčiny inflace popsány v kapitole 2.1.3. Vysoká míra inflace může mít řadu negativních dopadů na ekonomiku, včetně ztráty kupní síly, narušení plánování a investic, zvýšené nejistoty a nerovnováhy, snížené úspory a investice a distribučních dopadů. Tyto a jiné důsledky inflace budou více popsány v kapitole 2.1.4. Centrální banky se obvykle snaží udržet inflaci na stabilní úrovni, která podporuje ekonomický růst a stabilitu. To může zahrnovat používání nástrojů monetární politiky, jako je nastavení úrokových sazeb a měnového zásahu, aby se regulovala míra inflace. Řízení inflace je jedním z hlavních cílů centrální banky ve většině ekonomik. Více o tomto tématu bude popsáno v kapitole 2.1.5.

Existuje několik definic vysvětlující pojem inflace. Některé definice a názory na pojem inflace budou představeny následovně.

Jurečka et al. (2023, s. 132) definuje inflaci jako „*vnější projev nerovnovážné situace v ekonomice. Zpravidla je definována jako zvyšování cenové hladiny, které má za následek snižování kupní síly peněz. Kupní síla peněz se mění nepřímo úměrně k vývoji cenové hladiny.*“

Podle ČNB (2024) je inflace nárůst cenové hladiny zboží a služeb v dané ekonomice. Jde o oslabení reálné hodnoty (tj. kupní síly) dané měny vůči zboží a službám, které spotřebitel kupuje – je-li v ekonomice přítomna inflace spotřebitelských cen, pak na nákup téhož koše zboží a služeb spotřebitel potřebuje čím dál více jednotek měny dané země.

Velmi jednoduše vysvětluje pojem inflace Farkačová (2021, s. 128-129) ve své knize *Ne učebnice ekonomie*. Autorka zde popisuje, že prakticky většina veřejnosti zpozoruje až důsledky inflace, například když jdete nakupovat a za stejný nákup musíte zaplatit víc než při předchozím nákupu. Příčinou tohoto stavu je růst cen, tedy inflace. Inflace je tak veřejností často vnímána jako zlo a čím je inflace nižší, tím jsou mnohé domácnosti zdánlivě spokojenější.

Shodneme se tedy na tom, že inflace je obecně chápána jako všeobecný růst cenové hladiny v čase, tedy že za stejnou částku peněz získáme méně zboží či služeb během určitého časového období. Slovo inflace pochází z latinského *inflatio,* což v překladu znamená „nafouknutí“. Můžeme tedy inflaci chápat i tak, že pokud se do ekonomiky přidává více peněz (nafukování ekonomiky), tím vyšší může být inflace.

Podle Jurečky et al. (2023, s. 132) vyplývá z definice, že inflace není pouze růst cen jednotlivých produktů či služeb, ale spíše růst obecné úrovně cen v dané ekonomice. Jinými slovy, jde o zvýšení průměrné cenové hladiny v národním hospodářství, přičemž současně s tímto růstem mohou ceny některých produktů klesat.

K lepšímu pochopení inflace je dobré znát další pojmy, které s inflací úzce souvisejí. Jurečka et al. (2023, s. 132) uvádí tyto pojmy: **cenová stabilita** (taková situace, kdy cenová hladina neroste ani neklesá), **deflace** (situace v ekonomice, kdy dochází k poklesu cenové hladiny, který má za následek zvyšování kupní síly peněz), **akcelerující inflace** (zvyšování míry inflace, tzn. její zrychlování), **dezinflace** (znamená snižování míry inflace, tzn. její zpomalování), **stagflace** (situace v ekonomice, kdy ekonomika stagnuje, tzn. její reálný produkt se nemění, avšak cenová hladina roste) a **slumpflace** (kombinace poklesu ekonomiky, resp. jejího reálného produktu, a růstu cenové hladiny).

2.1.1 Typy inflace

Podle Farkačové (2021, s. 129) nelze brát inflaci jako jediný druh, ale můžeme inflaci rozlišovat na základě příčiny či na základě její velikosti, respektive výše. Nejčastější druh inflace, se kterým se v ekonomické situaci potýkáme, je inflace plíživá, někdy označována i jako **mírná** Inflace. Jedná se o inflaci do 5 %. Pokud se inflace vyhoupne nad 5 %, pak ji označujeme jako **pádivou** a pokud je inflace ještě vyšší, pak ji můžeme označit za **hyperinflaci** (více než 200 %).

Různými typy inflace se zabývá více do hloubky Jurečka et al. (2023, s. 139-140). Definuje inflaci **z hlediska rychlosti** na inflaci plíživou, pádivou a hyperinflaci. Plíživá inflace je charakterizována dlouhodobým a poměrně stabilním růstem cen po delší dobu. Obvykle se za plíživou považuje inflace, která se pohybuje v jednociferných hodnotách, tedy nižší než 10 %. Mírná inflace obvykle nemá výrazné negativní dopady na ekonomiku a je proto vnímána jako kompatibilní se zdravým ekonomickým růstem. Pádivá inflace je charakterizována rychlým růstem cen, který dosahuje dvouciferných (někdy i tříčíselných) hodnot ročně. Tento typ inflace je spojen s významnými ekonomickými a sociálními náklady. Kvůli svému negativnímu vlivu na výkonnost ekonomického systému a kvalitu sociálního systému není pádivá inflace považována za přijatelnou a je vnímána jako příznak nezdravého ekonomického vývoje.

Hyperinflace představuje extrémní formu inflace, kdy ceny stoupají o tisíce, desetitisíce, statisíce, a dokonce i miliony procent ročně. Obvykle se za hyperinflaci považuje situace, kdy růst cenové hladiny přesahuje 50 % každý měsíc. Vztah mezi měsíční a roční inflací lze vysvětlit pomocí složeného úročení. Během hyperinflace dochází k prakticky úplnému zhroucení peněžního systému země. Peníze ztrácejí schopnost plnit své funkce a ekonomika se postupně vrací k přirozené výměně zboží za zboží, což je nazýváno naturalizací.

Z hlediska podnětu rozlišuje Jurečka et al. (2023, s. 141-143) inflaci na poptávkovou a nabídkovou (nákladovou). Poptávkovou inflaci autoři definují jako situaci, kdy domácnosti, firmy, vláda a zahraniční subjekty chtějí spotřebovávat více zboží a služeb, než je možné za stálých cen v ekonomice vytvořit. Vzniklá mezera může být vyrovnána buď zvýšením nabídky, což je zejména krátkodobě obtížné, nebo zvýšením cen. Druhý způsob vyrovnání inflační mezery je v praxi častější, protože ceny reagují na změny poptávky mnohem pružněji než nabídka. Růst cen snižuje kupní sílu kupujících subjektů, což vede k úpravě reálné poptávky tak, aby odpovídala nabídce. Cenový růst tak slouží jako přirozený mechanismus pro obnovení rovnováhy mezi agregátní poptávkou a agregátní nabídkou. V cenotvorných procesech hraje vedle poptávkového faktoru také roli faktor nákladový, což vede ke vzniku nákladové inflace, známé také jako nabídková inflace. Nákladová inflace má svůj původ na straně nabídky a je způsobena zvyšováním cen vstupů do výroby, což zahrnuje nárůst nákladů na práci, kapitál a přírodní zdroje. Rostoucí náklady vyvíjejí tlak na zvýšení cen, a proto se nabídková inflace často nazývá „inflace tlačená náklady“. Tento typ inflace bývá často spojován s inflační spirálou, kde se růst cen přenáší z nižších stupňů výroby na vyšší atd. Začátek inflační spirály obvykle nastává s růstem cen vstupů do výroby, což zvyšuje celkové výrobní náklady a vede ke zvýšení cen výrobků. S nárůstem cen spotřebních statků požadují odbory zvýšení mezd, což dále zvyšuje výrobní náklady. To pak vede k dalšímu zvýšení cen atd.

Z dalšího hlediska rozdělení inflace uvádí Jurečka et al. (2023, s. 146) **hledisko očekávání.** Firmy a domácnosti obvykle formují určité představy o budoucnosti, včetně ekonomického vývoje. V těchto představách často figuruje odhad budoucí míry inflace. Očekávaná míra inflace je měřítkem toho, jak lidé předpokládají, že se cenová hladina zvýší v následujícím období. Stejně jako u všech předpovědí mohou být i inflační odhady správné nebo nesprávné. Pokud se odhady ukážou jako přesné a skutečná míra inflace odpovídá očekávané, hovoříme o anticipované inflaci. Naopak, pokud se skutečná míra inflace liší od očekávané, dochází k neanticipované inflaci. To znamená, že neanticipovaná inflace představuje část inflace, která překvapila ekonomické subjekty. Inflační překvapení je rozdíl mezi očekávanou a skutečnou mírou inflace. Očekávaná míra inflace se formuje v předchozím období pro následující období. Posouzení inflace jako anticipované či neanticipované je možné až po skutečném dosažení míry inflace. Rozlišení anticipované a neanticipované inflace je důležité, neboť jejich vliv na ekonomiku je rozdílný. Anticipovaná inflace je menší zátěží ekonomiky než inflace neanticipovaná. Neanticipovaná inflace má mnohem vážnější dopady, neboť není možné předvídat budoucí hodnotu peněz. Když dochází k inflačním překvapením v důsledku neočekávaných cenových skoků (tzv. šoků), rozdíl mezi předpokládaným a skutečným vývojem se zvětšuje. Firmy ztrácejí přehled o cenách vstupů do výroby, reálné hodnotě svých zásob a fixního kapitálu. Nejsou schopny ani přibližně určit, za jaké ceny budou moci své výrobky prodávat. Podobný nedostatek spolehlivých informací postihuje i domácnosti, které tak ztrácejí jistotu ohledně zachování hodnoty svých úspor, budoucích životních nákladů, efektivity vkladů v bankách a podobně.

2.1.2 Inflace a její měření

K měření inflace (měření vývoje cenové hladiny) se používají cenové indexy. Nejpoužívanější index je index spotřebitelských cen a implicitní cenový deflátor. V praxi je podle ČNB (2024)

inflace v oblasti spotřebitelských cen měřena jako přírůstek tzv. indexu spotřebitelských cen. Ceny spotřebitelského zboží a služeb přirozeně podléhají mnoha různým vlivům a mnohé z těchto vlivů jsou zcela či do značné míry mimo dosah opatření měnové politiky centrální banky. Protože v některých případech mohou být tyto vlivy obzvláště silné, například u ropy a zemního plynu, u zemědělské úrody či u zboží a služeb s regulovanými cenami, sledují se i jiné cenové indexy. Jedním z nich je korigovaná inflace bez pohonných hmot, což je index cen nepotravinářských položek spotřebního koše bez položek regulovaných cen, administrativních zásahů a bez pohonných hmot. V ČR inflaci měří Český statistický úřad.

Podle ČSÚ (2024) statistické vyjadřování inflace vychází z měření čistých cenových změn pomocí indexů spotřebitelských cen. Cenové indexy poměřují úroveň cen vybraného koše reprezentativních výrobků a služeb (cca 450) ve dvou srovnávaných obdobích, přičemž váha (resp. význam), která je jednotlivým cenovým reprezentantům ve spotřebním koši přisouzena, odpovídá podílu daného druhu spotřeby, který zastupují, na celkové spotřebě domácností. Do spotřebního koše je zařazeno potravinářské zboží (potraviny, nápoje, tabák), nepotravinářské zboží (odívání, nábytek, potřeby pro domácnost, drogistické a drobné zboží, zboží pro dopravu a volný čas, zboží pro osobní péči aj.) a služby (opravárenské, z oblasti bydlení, provozu domácnosti, zdravotnictví, sociální péče, dopravy, volného času, vzdělávání, stravování a ubytování, osobní péče a služby finanční). Informace o dosažené míře inflace jsou využívány např. pro účely valorizace mezd, důchodů a sociálních příjmů. V neposlední řadě jsou tyto informace využívány také v souvislosti s nájemními či jinými smlouvami, v nichž je zakotvena revize původně dohodnutého finančního plnění v závislosti na vývoji inflace. Pro správnou interpretaci každého cenového indexu je nutno si vždy uvědomit, ke kterému období je počítán. Při vyjadřování míry inflace pomocí indexu spotřebitelských cen jsou často uváděna různá čísla, která, i když rozdílná, jsou správná. Podmínkou je přesné věcné, prostorové a časové vymezení. To znamená uvést jednoznačně období, za které je míra inflace uváděna a dále základ, k němuž se vymezené období porovnává. Nejčastěji jsou používány níže uvedené míry inflace: Míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen, míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen ke stejnému měsíci předchozího roku, míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k předchozímu měsíci a míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k základnímu období (rok 2015=100).

Podrobněji měření inflace vysvětluje Jurečka et al. (2023, s. 133). **Index spotřebitelských cen (CPI – Consumer Price Index)** vyjadřuje změnu cen výrobků a služeb, které kupují domácnosti. Měření vývoje cenové hladiny pomocí tohoto indexu spočívá v porovnání nákladů na nákup typického spotřebního koše zboží a služeb ve dvou srovnávaných obdobích. Tento koš představuje sadu výrobků a služeb, které spotřebovává typická domácnost. Náklady na nákup zvoleného spotřebního koše v daném (běžném) roce se porovnají s náklady na nákup stejného koše v základním roce, který byl určen jako referenční. Postupuje se podle tohoto vzorce:

$$CPI = \frac{hodnota\ daného\ spotřebního\ koše\ v\ cenách\ běžného\ roku}{hodnota\ daného\ spotřebního\ koše\ v\ cenách\ základního\ období} * 100$$

Jurečka et al. (2023, s. 133) uvádí, že „*hodnota koše je vypočítávána tak, že dané množství každého výrobku nebo služby je násobeno jeho cenou příslušného období. Pokud je hodnota indexu vyšší než 100, znamená to, že došlo k vzestupu cenové hladiny a že probíhá inflace.*“

Dále Jurečka et al. (2023, s. 133-134) upozorňuje, že dalším významným problémem je určení obsahu spotřebního koše. Výběr konkrétních výrobků a služeb, které budou sloužit jako „cenoví reprezentanti“ pro výpočet indexu spotřebitelských cen a jejich váhové zastoupení v koši, se v Česku řídí strukturou výdajů domácností na základě dat ze statistiky rodinných účtů (SRÚ).

Dalším používaným cenovým indexem, o kterém se Jurečka et al. (2023, s. 135) zmiňuje, je **cenový index výrobců (PPI – Producer Price Index),** někdy také označovaný jako „cenový index vstupů“. Tento index sleduje vývoj cen vstupů do výroby a je primárně využíván k prognózování inflace. Předpokládá se, že změny cen výrobních vstupů se s určitým časovým zpožděním, někdy až půlročním, promítnou do cen finálních produktů. Metoda výpočtu PPI je podobná jako u metody výpočtu CPI, s tím rozdílem, že koše zahrnují produkty používané v produkčním procesu, jako jsou suroviny, energie, práce, polotovary a podobně, nikoli spotřební zboží. Vedle těchto univerzálních indexů existují i specializované indexy, jako je například index exportních cen, který sleduje změny cen vyvážených produktů, nebo index importních cen, který měří změny cen dovozeného zboží. Dalšími příklady mohou být index cen průmyslových výrobků, index cen zemědělských produktů, index cen stavebních prací a další.

Dále Jurečka et al. (2023, s. 136) uvádí implicitní cenový deflátor **(IPD – Implicit Price Deflator).** „*Deflátor je představován zlomkem, v jehož čitateli je hodnota hrubého domácího produktu (HDP) daného (běžného) roku vyjádřena v běžných cenách tohoto roku, tzn. nominální HDP. Ve jmenovateli zlomku je tentýž HDP běžného roku, avšak vyjádřený ve stálých cenách, tzn. v cenách období, které jsme prohlásili za výchozí, základní.*“

$$IDP = \frac{nominální\ HDP}{reálný\ HDP} * 100$$

Metoda výpočtu Implicitního cenového deflátoru (IPD) vychází z podobné logiky jako výpočet Cenového indexu spotřebitelských cen (CPI). Nicméně na rozdíl od CPI, který zahrnuje pouze vybrané spotřební statky, IPD zohledňuje všechny statky, které tvoří ekonomický produkt. Tento fakt, že do výpočtu IPD vstupují všechny složky produktu od potravin po obráběcí stroje, traktory a letadla, činí IPD přesnějším indikátorem cenového vývoje, než CPI. Implicitní cenový deflátor se nepoužívá k převodu nominálního HDP na reálné HDP, protože reálné HDP je již zahrnuto v samotném výpočtu. Pro měření vývoje cenové hladiny pomocí IPD se HDP běžného období ocení cenami základního období, čímž získáme reálné HDP, s nímž pak můžeme porovnávat jeho nominální protějšek. Informace o vývoji cenové hladiny nám vyplývá implicitně z tohoto srovnání, a proto hovoříme o implicitním cenovém deflátoru, Jurečka et al. (2023, s. 136).

Výše zmíněné indexy jsou základními nástroji pro výpočet **míry inflace.** Podle Jurečky et al. (2023, s. 136) se míra inflace definuje jako procentní změna cenového indexu v určitém období. Tato míra se vypočítá jako rozdíl cenového indexu mezi aktuálním a základním obdobím, který se poté dělí cenovým indexem základního období. Výsledek se násobí stem (procenty). Jinými slovy, míra inflace vyjadřuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za posledních 12 měsíců ve srovnání s průměrem 12 předchozích měsíců. Vývoj míry inflace za desetileté období v České republice je znázorněn v tabulce 1.

Tabulka 1 Průměrná roční míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného indexu spotřebitelských cen v ČR v %

Rok	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Míra inlface	1,4	0,4	0,3	0,7	2,5	2,1	2,8	3,2	3,8	15,1	10,7

Zdroj: ČSÚ (2024)

2.1.3 Inflace a její příčiny

Většina lidí nad inflací vůbec nepřemýšlí. Pojem inflace začnou vnímat, až když na vlastní kůži pocítí její důsledky. Jenže to už bývá pozdě na to, abychom uchránili své bohatství. Příčiny inflace mohou být různé a často se mohou vzájemně prolínat. Jednou z možných příčin inflace

nastává tehdy, když poptávka po statcích a službách převyšuje nabídku. To může být způsobeno růstem populace, zvyšováním spotřebitelských výdajů, zvýšením vládních výdajů nebo snižováním úrokových sazeb, což vede k vyšší spotřebě a růstu poptávky. Další možnou příčinou inflace může být růst nákladů na výrobu statků a poskytování služeb. Zvýšení cen surovin, energie nebo pracovní síly vede k růstu cen výrobků a služeb. Proto firmy zvyšují ceny svých výrobků, aby tyto náklady pokryly a udržely si ziskovost. S tím souvisí další možná příčina inflace, a to je zvyšování mezd. Zvýšení cen pracovní síly nutí firmy přenést tyto náklady do cen svých výrobků a služeb. Ovlivnit příčinu úrovně inflace může také monetární politika centrálních bank. Pokud centrální banka pouští více peněz do oběhu nebo snižuje úrokové sazby, aby podpořila ekonomiku, může to vést k růstu inflace tím, že zvýší dostupnost peněz a podnítí poptávku. Nelze opomenout i inflační očekávání. Pokud lidé a firmy očekávají budoucí inflaci, mohou reagovat zvyšováním cen a mezd v předstihu, což může posílit inflační tlaky. Tyto faktory jsou často vzájemně propojeny a jejich dopady mohou být složité. Centrální banky a vlády se snaží udržet inflaci na stabilní úrovni a minimalizovat její nepříznivé dopady na ekonomiku. V České republice je cílem České národní banky udržet inflaci ve výši 2 %.

Nad příčinami inflace se zamýšlí Wixforth a Haddouti (2023) ve svém článku *The real drivers of inflation*. Autorky zde uvádějí, že příčiny inflace leží mimo trh práce. Zmiňují zde ekonoma Josepha Stiglitze, který poukázal na to, že současná inflace je jednoznačně způsobena nabídkou a ziskem. Lze ji tedy vysledovat v potížích dodavatelských řetězců, v nedostatku energie a zemědělských produktů specifických pro dané odvětví způsobeném pandemií a válkou na Ukrajině. Za těchto okolností se měnová politika centrálních bank může ukázat jako nedostatečná. S omezováním nabídky vyšší úrokové sazby tlumí potřebné investice. Autorky také poukazují na studii Davida Ratnera a Jae Sima (2022) s názvem *Who Killed the Phillips Curve? A Murder Mystery* kde autoři tvrdí, že v 70. letech dvacátého století se na poklesu inflace z 87 % nepodílela politika úrokových sazeb, ale spíše represe odborů. Skutečnými hybateli inflace jsou rostoucí neočekávané zisky a také vysoké ceny energií. Omezení cen energií by tedy inflaci snížilo. Podle autorek měnová politika na snížení inflace nestačí a centrální banky by neměli za každou cenu prosazovat tradiční měnovou politiku, podle níž politika úrokových sazeb reguluje inflaci. Dále autorky tvrdí, že vysoké sazby kromě svých nepřímých účinků také přímo prohlubují existující nerovnosti. Lidé s nízkými příjmy a s malým majetkem mají více závazků než aktiv, a proto je vysoké sazby zasahují nejvíce. Rostoucí míra inflace, válka na Ukrajině a vysoké ceny energií tvoří podobnou situaci, jaká byla v 70. letech dvacátého století, kdy se svět propadl do hluboké recese.

Velmi jednoduše vysvětluje příčiny inflace Farkačová (2021, s. 134) kde za důležitou příčinu inflace považuje samotné spotřebitele. Podle ní spotřebitelé v dobách ekonomické stability více utrácejí a méně spoří či investují. Tím se spouští známé pravidlo, že čím větší je poptávané množství, tím vyšší je cena. Pokud tedy prodejci či poskytovatelé služeb zdražují, dochází k růstu cenové hladiny a tím pádem i k inflaci. Dále autorka označuje za příčinu inflace nabídku. Vysoké ceny výrobních vstupů podniků způsobují, že firmy musí zdražovat a zároveň nemohou produkovat tolik, kolik jsou zvyklé. Klesá tedy produkce a rostou ceny. Tempo růstu inflace je tedy vysoké a zároveň klesá HDP. Této situaci se v ekonomii říká stagflace.

Podle Jurečky (2023, s. 138) je obecná příčina inflace způsobena především množstvím peněz v ekonomice. Konkrétní příčiny inflace jsou rozdílné z pohledu času i místa, a proto je nutné rozlišovat více typů inflace. Typy inflace byly podrobněji popsány v kapitole 2.1.1.

Za konkrétní příčiny inflace mohou být považovány například nákladová inflace v důsledku růstu mezd – když dojde k rychlému nárůstu mezd bez odpovídajícího nárůstu produktivity práce, mohou se náklady na výrobu zvýšit. To může vést ke zvyšování cen zboží a služeb a následné inflaci. Například pokud dojde k masivním stávkám nebo kolektivním vyjednáváním o vyšších mzdách, může to zvýšit náklady podniků a vést k inflačním tlakům. Dalším příkladem

může být měnová inflace způsobená tiskem peněz – pokud centrální banka tiskne více peněz do oběhu, než je podporováno ekonomickým růstem, může dojít k měnové inflaci. Tento případ se může objevit v situacích, kdy je vláda ve snaze financovat své výdaje ochotná zvýšit peněžní zásobu, aniž by se zároveň zvýšila produkce zboží a služeb. Externí šok způsobený nárůstem cen ropy je také konkrétní možná příčina inflace. Když dojde k náhlému zvýšení cen ropy kvůli geopolitickým událostem nebo omezenému dodávkovému řetězci, může to mít vliv na náklady dopravy a výroby zboží, které jsou závislé na ropě. Tento externí šok může způsobit nákladovou inflaci a vést k růstu cen v celé ekonomice. Jasným příkladem příčiny inflace může být i očekávaná inflace způsobená očekáváním budoucího růstu cen – pokud spotřebitelé a firmy očekávají, že ceny v budoucnosti vzrostou, mohou přijmout opatření, jako je nákup zboží předem nebo zvýšení cen a mezd, což může vyvolat inflační tlaky. Tento jev se často vyskytuje v obdobích nejistoty nebo nepředvídatelných změn v ekonomice. Tyto případy příčin inflace ukazují, jak různorodé a komplexní mohou být faktory, které přispívají k růstu cen a následné inflaci v ekonomice.

2.1.4 Inflace a její důsledky

Jeden hlavní důsledek inflace pociťuje každý z nás. Je jím ztráta kupní síly peněz. To znamená, že za stejnou částku peněz můžeme koupit méně zboží a služeb než v předchozím období. To způsobuje pokles našeho životního standardu, a to nás nutí vyvíjet tlak na naše zaměstnavatele, aby nám zvýšili mzdy. Inflace má ale mnohem více důsledků, které budou přiblíženy v této kapitole.

Farkačová (2021, s. 136-138) popisuje dva základní důsledky inflace. Ten první byl zmíněn výše. Ztrátu kupní síly peněz, vnímají především domácnosti, a právě domácnosti mohou velmi pociťovat omezené možnosti, jak se inflaci bránit. Druhý důsledek, který autorka uvádí je na straně podnikatelských subjektů. Právě firmy mají při zvyšování svých cen dodatečné náklady.

Jurečka (2023, s. 149-151) se důsledkům inflace věnuje podrobněji. Mezi negativní důsledky inflace řadí **ekonomickou a sociální nestabilitu**. Inflace vnáší nejistotu do rozhodování spojeným s investováním. Při nestabilní ekonomické situaci je rizikové investovat a tyto rizika ztěžují odhad očekávané mezní efektivnosti investic. Dále inflace způsobuje nepředvídatelnost cenových změn, a tak **brzdí uzavírání dlouhodobých obchodních a kooperačních smluv**, které jsou významné pro ekonomické akce. Inflace také **snižuje kvalitu informací**. Například prodejci vnímají růst ceny statku vyvolaný zvýšeným zájmem tak, že zvýší jeho výrobu. Ve skutečnosti se statek více neprodává, pouze inflace zvýšila jeho cenu. Jako další důsledek inflace autor uvádí **přerozdělování národního důchodu.** Dopad inflace na jednotlivé ekonomické subjekty proto závisí na tom, do jaké míry a jak rychle se mění ceny statků a služeb, které tyto subjekty kupují a prodávají. Mezi důsledky inflace autor řadí i **peněžní iluzi** (ztotožnění nominální veličiny s veličinou reálnou). Dále za důsledky inflace můžeme považovat oslabení schopnosti peněz uchovat si svoji hodnotu a tím dochází ke snižování míry úspor. Existuje mnoho dalších mikroekonomických negativních důsledku inflace, kterým s v této práci nebudeme více zabývat. Za zmínku ovšem stojí efekt „inflačního zdanění. Jde o určitý příjem do státního rozpočtu plynoucí z inflačního růstu cen, který se promítá do výběru přímých a nepřímých daní.

Inflace může mít různé důsledky pro ekonomiku, spotřebitele, firmy a vládu. Mezi konkrétní důsledky se řadí ztráta kupní síly peněz – to znamená, že s rostoucími cenami zboží a služeb lidé za své peníze nakupují méně zboží nebo služeb, což může vést k poklesu životní úrovně. Dalším důsledkem je nejistota pro podnikání a investice – inflace může vést k nejistotě v ekonomice a narušit plánování podnikání a investic. Firma může váhat s dlouhodobými investicemi, protože není jisté, jaké budou mít v budoucnosti náklady a příjmy. S tím souvisí i

zvýšené náklady na půjčky a úspory – firmy budou méně motivovány k úsporám, a to povede k jejich snížením, protože peníze ztrácejí hodnotu v čase. To může vést k menšímu množství finančních prostředků k dispozici pro investice do dlouhodobých projektů a do budoucího rozvoje. Dalším možným konkrétním důsledkem může být distribuční dopad – inflace může mít různé dopady na různé skupiny obyvatelstva. Lidé s pevnými příjmy, jako jsou důchodci nebo lidé s fixními smlouvami, mohou být zvláště postiženi ztrátou kupní síly, zatímco ti s variabilními příjmy mohou být schopni lépe reagovat na změny cen. S tímto souvisí i přerozdělování bohatství a rozevírání sociálních nůžek mezi chudými a bohatými. Mezi další důsledek inflace může být zařazeno narušení mezinárodní konkurenceschopnosti – pokud inflace v zemi převyšuje míru inflace v jiných zemích, může to vést ke ztrátě mezinárodní konkurenceschopnosti domácích firem. To může mít negativní dopad na obchodní bilanci a celkovou ekonomickou výkonnost země. Tyto důsledky inflace mohou být závažné, a proto je správa inflace důležitou součástí ekonomické politiky vlád a centrálních bank po celém světě. Zároveň nám tyto konkrétní důsledky inflace ukazují, jak komplexní může být její vliv na ekonomiku a společnost jako celek.

2.1.5 Protiinflační politiky

Ekonomika dané země může proti inflaci bojovat dvěma způsoby: **monetární a fiskální politikou.** Hlavní rozdíl mezi monetární a fiskální politikou spočívá v tom, kdo danou politiku provádí a jakým způsobem je daná ekonomika ovlivňována. Monetární politiku provádí centrální banka, zatímco fiskální politiku stanovuje a provádí vláda. Monetární politika se obvykle zabývá ovlivňováním množství peněz v oběhu a úrokových sazeb, zatímco fiskální politika se soustředí na výdaje a příjmy státu (vláda plánuje rozpočet, stanovuje daně a výdaje vlády, používá rozpočtové schodky nebo přebytky a vydává státní dluhopisy). Cílem fiskální politiky může být stimulace ekonomického růstu, snižování nezaměstnanosti nebo stabilizace inflace. Obě politiky (monetární i fiskální) mohou být použity společně nebo odděleně v reakci na ekonomické podmínky a cíle vlády. V této práci bude více přiblížena monetární politika.

Monetární politiku v České republice vykonává Česká národní banka. Toto je ukotveno přímo v Ústavě ČR zákonem o České národní bance (Zákon č. 6/1993 Sb.). Hlavním cílem ČNB je udržovat cenovou stabilitu. Tím se rozumí držet inflaci takovou, aby nebyla nulová, ale mírně kladná. Cílem ČNB je míra inflace ve výši 2 %.

Obecně platí, že hlavním cílem monetární politiky je udržovat cenovou stabilitu, ovšem monetární politika má další vedlejší cíle a těmi jsou udržitelný ekonomický růst, plná zaměstnanost a vnější rovnováha. Podle Jurečky et al. (2023, s. 188) ke splnění těchto cílů používá centrální banka prostřednictvím nabídky peněz, úrokové míry a měnového kurzu dva hlavní nástroje a těmi jsou operace na volném trhu a intervence na devizových trzích.

Sama ČNB (2024) na svých webových stránkách uvádí, že jejím hlavním nástrojem monetární politiky jsou úrokové sazby. O úrokových sazbách rozhoduje bankovní rada ČNB zpravidla 8x ročně. ČNB používá tři základní sazby, a to dvoutýdenní reposazbu, lombardní a diskontní sazbu. **Reposazba** je úroková sazba, za kterou si mohou banky půjčovat peníze od ČNB na období dvou týdnů pomocí operací s repa. Operace s repa jsou transakce, ve kterých banky prodávají cenné papíry (obvykle vládní dluhopisy) ČNB za účelem získání likvidity, s dohodnutou povinností cenné papíry později odkoupit. Reposazba je jedním z nástrojů, který ČNB používá k ovlivňování krátkodobých úrokových sazeb v ekonomice. Zvyšování reposazby může ČNB použít k omezování inflačních tlaků tím, že zvýší náklady bank na půjčování peněz. Naopak, snižování reposazby může sloužit k podpoře hospodářské aktivity tím, že sníží náklady na půjčování peněz pro banky. Reposazba ČNB je stanovena na základě analýzy aktuálních ekonomických podmínek a inflačních tlaků. **Lombardní sazba** je úroková sazba, za kterou

mohou banky čerpat krátkodobé úvěry od ČNB proti zástavě cenných papírů či jiných aktiv. Tato sazba je určena ČNB a slouží jako nástroj pro ovlivňování krátkodobých úrokových sazeb na trhu. Banky využívají lombardní půjčky, když potřebují dočasnou likviditu, ale nemohou ji získat jinými způsoby, jako jsou tradiční mezibankovní půjčky. Čerpání lombardního úvěru umožňuje bankám pokrýt dočasné nedostatky hotovosti, což je důležité zejména v situacích, kdy mají krátkodobé problémy s likviditou. **Diskontní sazba** je úroková sazba, za kterou mohou banky prodávat před splatností za sníženou cenu směnky a jiné obchodní papíry u ČNB. ČNB tedy poskytuje bankám možnost okamžité likvidace obchodních papírů za hotovost před jejich splatností. Diskontní sazba je nižší než nominální hodnota obchodního papíru, což znamená, že banky prodávají své pohledávky ČNB se slevou. Tímto způsobem mohou banky získat okamžitou likviditu, která je důležitá, pokud mají nedostatek hotovosti, ale mají potřebu splnit okamžité závazky.

Politika úrokových sazeb může mít významný vliv na inflaci tím, že ovlivňuje chování spotřebitelů, podniků a investorů, stejně jako očekávání trhu a hodnotu měny. Lze tedy říci, že úrokové sazby mohou mít nepřímý, ale významný vliv na mzdy prostřednictvím svého vlivu na inflaci, ekonomickou aktivitu a náklady podniků. Vyšší inflace, která může být ovlivněna úrokovými sazbami, může snižovat kupní sílu spotřebitelů (pokud cena zboží a služeb stoupá rychleji než mzdy, může to znamenat, že lidé si za své peníze mohou koupit méně). Úrokové sazby mohou ovlivňovat ekonomickou aktivitu a míru zaměstnanosti tím, že pokud jsou úrokové sazby vysoké, může to zpomalit investice a růst podnikání, což může vést k nižší poptávce po práci a tlaku na mzdy. Naopak, pokud jsou úrokové sazby nízké a ekonomika roste, může to vést k vyšším platům díky vyšší poptávce po pracovní síle. Dále mohou vyšší úrokové sazby zvyšovat náklady podniků na úvěry, což může vést k vyšším nákladům na provoz a možná i k omezení růstu platů. Na druhé straně, pokud jsou úrokové sazby nízké, mohou podniky mít snazší přístup k financování, což může podporovat investice do zaměstnání a růst mezd.

Dalším nástrojem měnové politiky ČNB je **kurzovní závazek.** K tomuto nástroji přistoupila ČNB v roce 2013 a udržovala ho až do roku 2017. Protože je to v období, kterému se věnuje tato práce, bude nástroj kurzovního závazku blíže popsán. ČNB (2024) na svých webových stránkách popisuje, že se bankovní rada již na podzim roku 2012 rozhodla použít (v případě dosažení nulové spodní hranice úrokových sazeb) další potenciální nástroj na uvolnění měnové politiky, a to kurz koruny. Využití kurzu, tedy intervenčních opatření ke snížení hodnoty koruny, bylo motivováno stejným cílem jako úprava úrokových sazeb, a to udržet cenovou stabilitu v české ekonomice a dosáhnout inflačního cíle ČNB ve výši 2 %. Tím se mělo předejít deflaci, zajistit udržitelné dosažení cíle a urychlit návrat k používání standardních nástrojů měnové politiky, tedy úrokových sazeb. Doporučení Mezinárodního měnového fondu v roce 2013 posílilo využití devizových intervencí jako účinného nástroje proti deflačním rizikům. Z hlediska podpory obecné hospodářské politiky a udržitelného hospodářského růstu přispělo toto opatření k překonání dosud nejdelší hospodářské recese v české historii. Díky oslabení kurzu byla odvrácena hrozba deflace a růst ekonomiky získal na tempu. V roce 2014 česká ekonomika zaznamenala nárůst o dvě procenta. Tento růst byl podpořen oživením zahraniční poptávky, změnou domácích měnových podmínek díky oslabenému kurzu a zvýšením vládních investic. Pokud by měnová politika zůstala nečinná, oživení ekonomiky by probíhalo podstatně pomaleji.

K ukončení kurzovního závazku ČNB přistoupila v dubnu 2017. Ukázalo se, že nezávislá měnová politika České republiky fungující v režimu řízeně plovoucího kurzu přináší ekonomice značné výhody, což bylo patrné zejména v období po vypuknutí globální finanční krize. Díky dlouhodobě konzistentnímu cílování inflace se tento režim osvědčil. Kurz koruny v naší malé otevřené ekonomice často funguje jako stabilizátor, který zmírňuje dopady externích šoků.

Přizpůsobení prostřednictvím pohybu kurzu je často méně náročné a méně bolestivé než změny v reálných ekonomických ukazatelích, jako jsou zaměstnanost nebo mzdy, ČNB (2024).

2.2 Pojmy Mzda a Plat

Tato práce je zaměřena hlavně na zkoumání toho, jaký vliv má inflace na mzdy a platy v České republice, proto budou následující kapitoly věnovány pojmům mzda, plat a vztahem mezi inflací a zmíněnými pojmy. Obecně jsou termíny mzdy a platy vyjádřením finanční odměny, kterou zaměstnanci obdrží za svou práci. I když se oba termíny často používají k vyjádření téhož významu, existuje mezi nimi určitý rozdíl. Jsou to klíčové aspekty mnoha pracovních smluv a dohod a jsou důležitými faktory při posuzování atraktivity zaměstnání a odměňování za vykonanou práci. Hlavní rozdíl mezi mzdou a platem spočívá v jejich způsobu výpočtu a časovém režimu. Mzda je obvykle spojena s časově měřitelným odpracovaným časem, zatímco plat je pevná částka, která není závislá na čase.

Mzdy a platy jsou zásadními pojmy v ekonomice, odrážející finanční odměnu, kterou lidé dostávají za svou práci nebo poskytované služby. Mzdy a platy jsou důležitými faktory v ekonomice, které ovlivňují životní úroveň jednotlivců, spotřebu, úspory a ekonomický růst. Výše mezd a platů je často určována nabídkou a poptávkou na trhu práce, kvalifikacemi a dovednostmi jednotlivců, inflací a podmínkami na trhu. V některých případech mohou být mzdy a platy regulovány státem nebo kolektivními smlouvami, aby se zajistila spravedlivá a rovnovážná odměna za práci. Různé faktory, jako je například inflace, mohou mít vliv na kupní sílu mzdy a platů a ovlivnit tak životní úroveň jednotlivců a ekonomickou stabilitu. Z hlediska ekonomické politiky je důležité sledovat vývoj mezd a platů v souvislosti s inflací, nezaměstnaností a produktivitou práce, aby se zajistilo udržitelné a rovnovážné ekonomické prostředí. A právě na souvislost a závislost mezd a platů s inflací je tato práce zaměřena.

2.2.1 Definice mezd a platů

V zákoně č. 262/2006 Sb. § 109 odst. 1-4 je uvedeno toto: Za vykonanou práci přísluší zaměstnanci mzda, plat nebo odměna z dohody za podmínek stanovených tímto zákonem, nestanoví-li tento zákon nebo zvláštní právní předpis jinak. Mzda je peněžité plnění a plnění peněžité hodnoty (naturální mzda) poskytované zaměstnavatelem zaměstnanci za práci, není-li v tomto zákoně dále stanoveno jinak. Plat je peněžité plnění poskytované za práci zaměstnanci zaměstnavatelem, kterým je stát, územní samosprávný celek, státní fond, příspěvková organizace, jejíž náklady na platy a odměny za pracovní pohotovost jsou plně zabezpečovány z příspěvku na provoz poskytovaného z rozpočtu zřizovatele nebo z úhrad podle zvláštních právních předpisů, nebo školská právnická osoba zřízená Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí podle školského zákona, s výjimkou peněžitého plnění poskytovaného občanům cizích států s místem výkonu práce mimo území České republiky. Mzda a plat se poskytují podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti práce, podle obtížnosti pracovních podmínek, podle pracovní výkonnosti a dosahovaných pracovních výsledků.

Zatímco mzda je obvykle výplata, na které se zaměstnanec a zaměstnavatel předem dohodli a kterou zaměstnavatel platí svým zaměstnancům za odvedenou práci na základě časového úseku, jako je hodina, den nebo týden, tak plat je určená částka, kterou zaměstnavatel zaměstnanci určí na základě platových tarifů. Platové tarify se skládají z platových tříd, do kterých je zaměstnanec zařazen na základě druhu práce a získané praxe či vzdělání.

Důležitými pojmy, které je potřeba rozlišovat, jsou pojmy **reálná mzda**, **nominální mzda** a **průměrná hrubá měsíční mzda**. Průměrná hrubá měsíční mzda podle ČSÚ (2024) představuje

podíl mezd bez ostatních osobních nákladů připadající na jednoho zaměstnance evidenčního počtu za měsíc. Do mezd se zahrnují základní mzdy a platy, příplatky a doplatky ke mzdě nebo platu, odměny, náhrady mezd a platů, odměny za pracovní pohotovost a jiné složky mzdy nebo platu, které byly v daném období zaměstnancům zúčtovány k výplatě. Nezahrnují se náhrady mzdy nebo platu za dobu trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény placené zaměstnavatelem. Jedná se o hrubé mzdy, tj. před snížením o pojistné na veřejné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, zálohové splátky daně z příjmů fyzických osob a další zákonné nebo se zaměstnancem dohodnuté srážky.

Do průměrné nominální měsíční mzdy zahrnuje MPSV (2024), jak uvádí na svých webových stránkách, všechny pracovní příjmy (základní mzdy, osobní příplatky a ohodnocení, prémie a odměny, podíly na hospodářských výsledcích a náhrady mzdy), které byly zúčtovány zaměstnancům evidenčního počtu (evidenční počet zaměstnanců zahrnuje osoby v pracovním poměru ke zpravodajské jednotce, u družstevních podniků též v členském poměru, kde součástí členství je pracovní vztah; nezahrnuje ženy na mateřské dovolené, osoby na rodičovské dovolené, osoby vykonávající vojenskou službu, učně, osoby pracující pro firmu na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr.) podle příslušných platových a mzdových předpisů (jde o hrubou mzdu v Kč na fyzickou osobu). Tato průměrná hrubá nominální mzda je uvedena za ekonomické subjekty s 20 a více zaměstnanci podnikatelské sféry (v peněžnictví a pojišťovnictví bez ohledu na počet zaměstnanců) a ve všech organizacích nepodnikatelské sféry.

Reálná mzda je průměrná hrubá měsíční nominální mzda po započtení vlivu inflace či deflace, tedy změny spotřebitelských cen. Pro potřeby této práce bude termín mzda a termín plat považován za totéž.

2.2.2 Vztah mezi inflací a mzdou

Inflace a mzdy jsou vzájemně propojené ekonomické jevy, které mají vliv na životní úroveň jednotlivců, podnikání a ekonomickou stabilitu. Inflace představuje zvýšení cen zboží a služeb v ekonomice, což má za následek pokles kupní síly peněz. Mzdy zase představují finanční odměnu, kterou jednotlivci dostávají za svou práci nebo služby. Vztah mezi inflací a mzdami může být komplexní a může se lišit v závislosti na různých faktorech, jako jsou například podmínky na trhu práce, produktivita práce, politika mezd a inflační očekávání. V zásadě lze říci, že v období vysoké inflace může dojít k poklesu kupní síly mezd a k úbytku reálných příjmů jednotlivců, pokud nejsou mzdy dostatečně indexovány či zvyšovány v souladu s inflačními tlaky. Na druhou stranu, v období nízké inflace nebo deflace mohou mít mzdy tendenci růst, což může vést ke zvýšení kupní síly jednotlivců. Nicméně, pokud se mzdy zvyšují rychleji než inflace, může to mít negativní dopad na inflační tlaky a cenovou stabilitu. Z hlediska politiky mezd a inflace je důležité najít rovnováhu mezi zajištěním spravedlivé odměny za práci a udržením cenové stability v ekonomice. To může zahrnovat použití nástrojů, jako jsou indexace mezd na inflaci, regulace minimální mzdy, řízení inflačních očekávání a podpora produktivity práce. Různé ekonomické politiky a intervence mohou ovlivnit vztah mezi inflací a mzdami a mají za cíl dosáhnout udržitelného a rovnovážného ekonomického růstu.

Nyní budou v práci popsány názory a komentáře některých autorů, ekonomů ale i různých institucí týkající se vztahu mezi inflací, mzdou a platy.

PPF (2023) ve svém analytickém měsíčníku uvádí, že inflace již dosáhla svého vrcholu. Tento jev lze přičítat kombinaci faktorů, jako je pokles prudkého nárůstu osobní spotřeby po ukončení omezení souvisejících s pandemií, zlepšení fungování dodavatelsko-odběratelských řetězců a snížené spotřeby kvůli poklesu kupní síly způsobené inflací. Taktéž restrikce měnovou

politikou centrální bankou by mělo vést k postupné normalizaci a návratu inflace na přijatelnou úroveň v souladu s cílem centrální banky. V současné době je jedním z klíčových rizik tzv. sekundárních zdrojů inflačních tlaků, které mohou prodlužovat trvání vysoké inflace nebo dokonce hrozit vznikem nebezpečné inflační spirály. Jedním z nejvýznamnějších mechanismů je vzájemný vztah mezi platy a inflací. Mzdy představují důležitou součást produkčních nákladů a jejich nárůst může podpořit inflaci, pokud překročí růst produktivity nebo pokud není vyvážen snížením ziskových marží. Inflace snižuje skutečnou kupní sílu mezd, což vede k tlaku na jejich zvýšení k eliminaci této ztráty. V normálním rovnovážném stavu (s inflací kolem 4 %) se obvykle setkáváme s kombinací inflace, růstu mezd a růstu produktivity, přičemž pomalý růst cen a mezd nevyvolává ekonomickou nestabilitu. Mzdy a ceny mají vzájemnou souvislost, přičemž růst obou je způsoben ekonomickou expanzí. Nicméně v případě inflačního šoku, což je výrazné zrychlení růstu cen, dochází k interakci mezi inflací a růstem mezd, což může vést k nestabilitě a vytvoření mzdově-inflační spirály. Tempo, jakým se mzdy zvyšují k odškodnění za ztrátu kupní síly způsobenou inflací, ovlivňuje rychlost snižování tempa růstu cen po inflačním šoku a tím i inflační očekávání. Pokud inflační šok vyvolá významné zvýšení inflačních očekávání, zaměstnanci mohou při vyjednáváních o mzdách usilovat o kompenzaci nejen minulého, ale i očekávaného růstu cen. To může mít za následek efekt samosplnitelného proroctví, kde rychlý růst mezd díky růstu nákladů a jejich snadnější promítání do cen, urychluje inflaci, což vede ke zvýšenému tlaku na růst mezd. Jedním z mechanismů, který podporuje riziko vzniku inflační spirály, je automatické indexování mezd. Indexování mezd spolu s aktivitou odborů hrálo významnou roli ve vysoké inflaci a následně stagflaci v sedmdesátých letech minulého století v USA. Pokud centrální banka nezasáhne včas a neomezí úvěrovou emisi zvýšením sazeb, může dojít k vytvoření inflační spirály.

Vztahem mezi inflací a mzdou se také zabývá Miura (2023, s. 158-167) ve svém článku *Optimal inflation rate and fair wage*. Autor zde studuje optimální míru inflace v dlouhodobém horizontu pomocí modelu, kde úroveň úsilí pracovníků závisí na změně nominální mzdy. Čím více námezdní pracovníci dostávají zaplaceno ve srovnání s předchozím obdobím, tím více úsilí do práce vkládají. Hlavním zjištěním autora je, že za přijatelných podmínek může být optimální dlouhodobá míra inflace kladná a významně vyšší než nula. Aby bylo možné ukázat, že kladná inflace je optimální, používá autor ve svém článku model s prvkem teorie „spravedlivé mzdy“. V teorii „spravedlivé mzdy“ je podle autora vztah mezi zaměstnanci a zaměstnavateli popisován jako reciproční „výměna darů“. To znamená, že zaměstnanci darují své úsilí svým zaměstnavatelům výměnou za spravedlivou mzdu. Řada studií, na které autor v článku poukazuje zjistila, že snižování mezd má hluboce negativní dopad na úroveň úsilí pracovníků, a naopak zvyšování mezd vede k vyšší produktivitě práce. Autor tvrdí, že jeho model jednoduše předpokládá, že čím vyšší je nominální mzda ve srovnání s předchozím obdobím, tím větší je úsilí pracovníků. Vzhledem k tomu, že nominální mzda koreluje s mírou inflace, je pro „sociální plánovače“ optimální udržovat inflaci kladnou, i když to bude znamenat zvýšené náklady.

Další zajímavou studií, která se dotýká vztahu mezi inflací a mzdou je studie Majchrowské (2023, s. 417-436). Autorka zkoumá vztah mezi růstem minimální mzdy a mírou inflace. Data pro studii pochází z 16 polských regionálních trhů práce v období od roku 2003 do roku 2020. Autorka využila nové keynesiánské modely podpořené přístupem Phillipsovy křivky rozšířené o minimální mzdu a metody dynamický panelových dat. Výsledky studie ukazují, že vliv minimální mzdy na inflaci je statisticky významný, kladný a je vyšší, pokud je závislou proměnnou inflace potravin. Dopady minimální mzdy se liší v různých období i v jednotlivých regionech. Růst minimální mzdy je výraznější v době vysoké inflace než v období s nízkou mírou inflace. Pokud jde o regionální rozdíly, jsou inflační tlaky větší v regionech se silnými trhy práce a relativně vysokými platy, tj. v regionech, kde podniky mohou přenést větší část svých zvýšených mzdových nákladů na spotřebitele. Tato zjištění jsou důležitá jak pro trh

práce, tak i pro regionální politiku, zejména s ohledem na vysokou míru inflace, která v poslední době v Polsku byla, a na plánované zvýšení minimální mzdy v nadcházejících letech. Ukazuje se, že i když zvýšení minimální mzdy nevede ke snížení zaměstnanosti, může vytvářet další inflační tlaky, zejména během hospodářské konjunktury a v regionech s nízkou nezaměstnaností.

Souvislostí mezi inflací a růstem mezd po pandemii Covid-19 se zabývají Jorda a Nechio (2023) ve svém článku *Inflation and wage growth since the pandemic*. Autoři zde zkoumají následnou reakci inflace a její zpětnou vazbu na mzdy. Využívají k tomu rozdílů státní podpory různých států v době pandemie a snaží se identifikovat dopad, který tyto programy měly na inflaci a její promítnutí do mezd. Období od světové krize v roce 2008 až do vypuknutí pandemie Covid-19 se vyznačovalo nízkou inflací téměř ve všech vyspělých ekonomikách (především v eurozóně, ale také v USA). Spekulovalo se, že Phillipsova křivka již není pro centrální banky užitečným ukazatelem. Následně vypukla pandemie Covid-19 a zdravotní opatření zavedená s cílem zpomalit šíření pandemie vedla k náhlému zastavení ekonomické aktivity téměř ve všech zemích. V reakci na to vlády zavedly řadu opatření na podporu ekonomiky. Některé země (USA, Kanada) prováděly štědré přímé převody hotovosti, jiné (Německo) se spoléhaly na programy zkrácené pracovní doby, aby zachovaly pracovní místa a podpořily poptávku. Do této skupiny patřila i Česká republika.

Jorda a Nechio (2023) si určili dva cíle. Nejprve posoudili, zda jsou přímé fiskální transfery důležité pro inflaci a mzdy, a zda stále funguje Phillipsova křivka. Druhým cílem bylo zhodnocení přelévání inflace do nominálních mezd prostřednictvím změn inflačního očekávání po pandemii. Čím více bude inflace zvýšená, tím více pracovníků bude požadovat zvýšení mzdy o inflaci, aby si udrželi svoji kupní sílu. Odpovědi na své otázky autoři nalezli po provedení výzkumu, který je podrobně popsán v článku. Pomocí svých metod zjistili, že přímá fiskální podpůrná opatření vysvětlují významnou část nárůstu cenové a mzdové inflace. Zhodnotili celý fiskální plán (tj. součet veškeré fiskální podpory za dané 4 čtvrtletí) ve vztahu k celkovému nárůstu cenové hladiny a mzdové inflace za stejné období. Odhadují, že tento multiplikační efekt bude v poměru 1,25:1. To znamená, že celkový balíček zvýšení mezery reálného disponibilního důchodu ve srovnání s trendem o zhruba deset procentních bodů, by vedl ke zvýšení cenové a mzdové inflace přibližně o 1,25 procentního bodu. Dle jejich názoru je to dobrý způsob, jak přemýšlet o síle Phillipsova mechanismu. Druhým zjištěním autorů bylo, že při vyjednávání o vyšších mzdách pracovníci kromě změn v produktivitě a vyšší poptávky pravděpodobně berou v úvahu minulou inflaci (aby posoudili ztrátu kupní síly), budoucí inflaci (aby posoudili ztrátu budoucí kupní síly během trvání pracovní smlouvy) a minulé zvýšení mezd. To znamená, že po pandemii se úloha inflačního očekávání výrazně zvýšila, a to z poměru 0,2:1 na 1:1. Z toho plyne, že se zvýšení očekávané inflace o zhruba jeden procentní bod promítne do zvýšení mezd o jeden procentní bod. Na základě zjištěných výsledků autoři doporučují brát v úvahu mechanismus Phillipsovi křivky, protože platí, že i když může být křivka relativně plochá při malé nerovnováze mezi poptávkou a nabídkou, při velké nerovnováze se sklon křivky zřetelně zvětší. Dále je důležité brát v potaz důvěryhodnost centrální banky (a tedy schopnost řídit očekávání budoucí inflace, a to i v krátkodobějším výhledu), protože její důvěryhodnost má velký význam pro zmírnění růstu mezd s ohledem na inflační očekávání. Autoři odkazují na výzkum Glicka et al. (2022), ve kterém zjistil podobný výsledek a ve skutečnosti zdůrazňuje, že je důležité zaměřit se na krátkodobá očekávání před dlouhodobějšími a posuzovat jejich vliv na mzdovou inflaci.

V prostředí České republiky se tématu vztahu inflace a mezd zabývá například Sutóris (2023). Ve své studii Individuální inflace českých domácností: Růst cen dopadl hlavně na ty chudší sice nepopisuje přímý dopad inflace na mzdy, ale věnuje se individuální spotřebě konkrétních domácností a vlivu míry inflace na tyto domácnosti. Autor uvádí, že míra inflace ČSÚ se odvíjí

od spotřebního koše, ve kterém váhy jednotlivých položek odpovídají průměrným výdajům českých domácností. Ovšem domácnosti, jejichž struktura spotřeby se od tohoto průměru liší, mohou zažívat vyšší nebo nižší růst cen, než uvádí oficiální statistiky a tím pádem mají některé domácnosti větší či menší výdaje a jejich potřeba výše mzdy se liší. K nalezení odpovědí na otázku, jaké jsou rozdíly mezi individuálními růsty životních nákladů jednotlivých domácností použil autor individuální data o domácnostech ze Statistiky rodinných účtů (SRÚ) ČSÚ. SRÚ zachycuje spotřební výdaje v podrobném členění podle kategorie spotřeby, díky čemuž lze pro každou domácnost v šetření spočítat její vlastní spotřební koš a její vlastní míru inflace. Pro tuto práci autor využil konkrétně data SRÚ z roku 2021, která obsahovala údaje o zhruba 3 000 domácnostech. Podrobný popis metodiky práce je popsán v autorově studii. Došel k výsledku, že mezi domácnostmi opravdu existují v míře individuální inflace nezanedbatelné rozdíly. Autor uvádí, že pokud by byli domácnosti seřazeny vzestupně podle jejich míry inflace, tak domácnosti v jedné čtvrtině řady by zažili inflaci na úrovni 15,6 %, zatímco domácností ve třech čtvrtinách by se týkala inflace až ve výši 21,4 %. Za rozdíly stojí převážně ceny potravin a energií, což jsou položky, za které se výrazně liší výdaje domácností. Z těchto zjištěních vyplynulo, že vyšší ceny a tím i vyšší výdaje dopadly na chudší domácnosti, a to zejména kvůli potravinám a energiím, které tvořili značnou část výdajů domácností. V porovnání s minulým obdobím stabilní a nízké inflace rozptyl „individuálních inflací“ značně vzrostl, což může v blízké budoucnosti ovlivňovat i formaci inflačních očekávání domácností směrem k menší shodě o budoucím vývoji.

Podobnou studií se zabývá Janský et al. (2023, s. 5-12) kde autoři popisují zjištění analýzy rozdílných dopadů inflace na různé skupiny českých domácností v letech 2020-2023. Rozdíly byly způsobeny rozdílným růstem cen a různých kategorií výdajů a rozdílnou strukturou spotřeby domácností. Autoři využili dostupná data ČSÚ: výběrové šetření o spotřebě domácností SRÚ a cenové informace pro Index spotřebitelských cen. Data z výběrového šetření SRÚ kalibrovali tak, aby jeho celkový spotřební koš odpovídal spotřebnímu koši použitému pro výpočet indexu spotřebitelských cen ČSÚ (podrobnosti autoři popsali v příloze I své studie). Autoři zjistili, že dopady inflace na různé typy domácností byly podobné ale zároveň upozorňují, že ve své studii brali v potaz pouze výdaje domácností na zboží a služby a nezohledňují bohatství, úspory a příjmy, které zásadně ovlivňují jejich životní úroveň. Dále autoři upozorňují, že údaje o spotřebě domácností brali za rok 2020 a nebrali v potaz změny spotřebního chování v čase, protože jim to existující data neumožnila. Dále autoři upozorňují, že růst cen zohlednili pomocí dostupných dat ČSÚ o cenách zboží a služeb. Ta umožnila sledovat vývoj cen na úrovni 42 kategorií (dle tzv. členění COICOP), která dále propojili s daty ČSÚ o struktuře spotřeby domácností. Tento postup měření cen předpokládá stejné složení spotřeby v rámci jednotlivých skupin zboží a služeb napříč skupinami domácností. V důsledku těchto postupů může jejich metodologie rozdíly v dopadech inflace mezi jednotlivými typy domácností podhodnocovat. Jak už bylo zmiňováno, autoři došli k závěru, že rozdíly v dopadu inflace mezi jednotlivými skupinami jsou relativně nízké. Jánský et al. (2023, s. 1) uvádí, že při rozdělení podle příjmů (pěti příjmových kvintilů) byly nejvíce zasaženy domácnosti s druhými nejnižšími příjmy (33,6 %) a nejméně zasaženy domácnosti s nejvyššími příjmy (32,3 %). Nejvíce byli zasaženi důchodci – jak polovina jejich domácností s nižšími výdaji (34,5 %), tak ta s vyššími výdaji (33,4 %), naopak nejméně rodiny s dětmi (32,4 %) a mezi tím byly domácnosti samoživitelů (33,0 %) a ostatní (32,9 %).

K tématu této bakalářské práce byl vybrán rozhovor s paní Evou Zamrazilovou, víceguvernérkou ČNB, který poskytla reportérce Sabině Ali pro časopis Mladá Fronta dne 26. 10. 2022. Tento rozhovor byl následně publikován na stránkách ČNB. Zamrazilová (2022) v něm tvrdí, že mzdy se o inflaci zvýšit nemohou a nelze na platech přidávat více než 10 % a že po odeznění inflace se vrátíme k reálnému růstu mezd. Dále Zamrazilová (2022) říká, že z

pohledu centrálního bankéře by růst mezd měl odpovídat růstu produktivity. Pokud mzdy porostou rychleji a firmy budou tento růst promítat do cen, vznikne mzdově-inflační spirála a vysoká míra inflace bude přetrvávat. Navíc by mohlo hrozit, že firmy ztratí konkurenceschopnost v zahraničí a budou nuceny propouštět.

PPF (2023) v březnu roku 2023 na webových stránkách ve svém analytickém měsíčníku analyzovala současnou situaci vztahu mezi inflací a platy. V České republice byla situace taková, že ekonomiku brzdila zejména slabá domácí poptávka tlumená klesajícími příjmy při vysoké inflaci. Zveřejněná čísla ČSÚ potvrdila, že spotřeba českých domácností klesla nejvíce v Evropě. Maloobchodní tržby v prosinci poklesly v meziročním srovnání o 7,3 % a celkově za rok 2022 byly o 3,6 % níže než v předchozím roce. Za omezením spotřeby stojí především vysoká míra inflace a s ní spojený pokles reálných příjmů. Oproti jiným krizím však překvapivě klesají tržby za potraviny, což je neobvyklé. Tento trend naznačuje, že současný nárůst cen zasahuje do nízkopříjmových domácností natolik, že musí omezit výdaje na potraviny (pravděpodobně ani ne tak z hlediska množství, ale spíše kvality). Vysoká inflace bude pravděpodobně nadále omezovat spotřebu minimálně v první polovině roku 2023 a s ohledem na vysoký podíl spotřeby domácností na HDP (45 %) i celkový ekonomický růst. Podle indexu spotřebitelské důvěry od ČSÚ se situace postupně zlepšuje, ale aktuální hodnoty indexu zůstávají pod dlouhodobým průměrem. Ovšem výrobnímu sektoru se v loňském roce dařilo mnohem lépe. Průmyslová výroba v roce 2022 vzrostla o 1,7 %, přičemž hlavním hnacím motorem byl automobilový průmysl, který těžil z obnovení plynulého fungování dodavatelsko-odběratelských řetězců. Avšak v roce 2023 byl předpokládaný vývoj průmyslové produkce ovlivněn zejména vysokými cenami energií a poklesem zahraniční poptávky. I když indexy PMI postupně rostli, stále zůstávali pod hranicí 50 (hranice oddělující expanzi od kontrakce), a růst výroby tak pravděpodobně nebude výrazný. Podle očekávání inflace v lednu 2023 vzrostla z prosincových 15,8 na 17,5 %. Největší vliv na růst cenové hladiny měl oddíl bydlení, voda, energie a paliva, který k celkovému růstu přispěl 6,5 procentními body, a to zejména díky ukončení úsporného tarifu (elektřina meziměsíčně narostla o 140 %); výrazný růst zaznamenaly i ceny tepla a teplé vody o 23,5 % m/m a vodného a stočného o 16,3 % m/m, resp. 30,3 % m/m. Pozadu nezůstaly ani potraviny, jejichž ceny meziměsíčně vzrostly o 3,9 %. Efekt lednového přeceňování byl zřetelný napříč spotřebitelským košem. Analytici předpokládali, že inflace by se měla od února 2023 začít snižovat. K tomu podle nich přispěje jak vysoká srovnávací základna, tak utlumená domácí poptávka. Ceny elektřiny pro domácnosti budou klesat až se zpožděním.

2.2.3 Metodika práce

Hlavním cílem této práce je zjištění vlivu inflace na průměrnou hrubou nominální a reálnou výši mezd a platů (pro potřeby této práce jsou pojmy mzda a plat brány za totéž). Bylo vybráno období od roku 2013 až do roku 2023. Vedlejším cílem této práce bude zkoumání toho, jestli má inflace vliv na mzdy a platy v určité ekonomické činnosti. Ty jsou definovány níže. Pro vedlejší cíl byly pro zkoumání vybrány roky 2013, 2018 a 2023. Na oficiálních webových stránkách Českého statistického úřadu (2024) byla získána z jejich oficiálních databází potřebná data o průměrné nominální hrubé měsíční mzdě zaměstnanců v národním hospodářství podle činnosti v korunách českých, na osoby přepočtené na plně zaměstnané – viz příloha 1. V údajích o počtu zaměstnanců a průměrných hrubých měsíčních mzdách nejsou zahrnuty osoby vykonávající veřejné funkce (např. poslanci, senátoři, uvolnění členové zastupitelstev všech stupňů), soudci, ženy na mateřské dovolené, osoby na rodičovské dovolené (nepracují-li současně v pracovním poměru), učni, osoby pracující pro firmu na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, zaměstnanci ekonomických subjektů statisticky

nesledovaných. Dále byla ze statistických dat ČSÚ (2024) získána míra inflace v procentech za jednotlivé sledované roky (2013-2023).

Ekonomická činnost (sledovaná odvětví) je klasifikována podle CZ-NACE (mezinárodní klasifikace NACE Rev. 2). Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE) byla zavedena sdělením č. 244/2007 Sb. Českého statistického úřadu s účinností od 1. ledna 2008. Tato klasifikace je tvořena pěti úrovněmi. Pro potřeby této práce bude použita pouze úroveň první, jejíž položky jsou označeny jednomístným písmenným kódem (sekce) – viz příloha 1. Jednotlivé ekonomické činnosti (obory) v analytické části práce budou označeny a rozlišovány zmíněnými kódy. Pro potřeby práce nebudou použity jednotlivé ekonomické činnosti z průmyslu, ale bude použita průměrná hrubá měsíční mzda za průmysl celkem (kód B-E).

V praktické části práce bude nejdříve proveden průzkum vývoje průměrné roční míry inflace vyjádřeného přírůstkem průměrného indexu spotřebitelských cen (CPI) v procentech v období 2013-2023 v České republice. Následně bude provedena analýza vývoje výše mezd a platů v České republice v období od roku 2013 do roku 2023. Průzkum bude zahrnovat jak nominální, tak reálnou mzdu, a bude zkoumat vliv míry inflace na mzdy a platy. Poté bude analyzován průběh vývoje průměrné roční míry inflace v letech 2013-2023 v návaznosti na výši mezd. Následovat bude porovnání průběhu křivky změny reálné mzdy v procentech a křivky míry inflace v procentech v jednotlivých letech 2013-2023.

Praktická část práce se bude dále věnovat vývoji nominální a reálné průměrné hrubé měsíční mzdě za jednotlivé ekonomické činnosti v roce 2013, 2018 a 2023. Tyto roky byly vybrány z důvodu, že na nich bude jasně patrný rozdíl ve výši platů a mezd a vliv míry inflace. Není potřeba použít všechna dostupná data pro zjištění vlivu míry inflace, protože rozdíl mezi jednotlivými roky není příliš výrazný. Rozdíl mezi nominální a reálnou mzdou a vlivu míry inflace ve všech letech (2013-2023) bude demonstrován na celkové průměrné hrubé mzdě zaměstnanců za všechny obory celkem. Následně bude analyzována procentuální změna reálné mzdy za jednotlivé obory v letech 2013, 2018 a 2023.

Pro získání potřebných výsledných hodnot byly stanoveny tyto ukazatelé: stará mzda (t-1), nová mzda (t), změna mzdy vyjádřená konkrétní hodnotou a procentuálně, míra inflace v procentech, ztráta mzdy vlivem inflace vyjádřená konkrétní hodnotou, reálná mzda, změna reálné mzdy vyjádřená konkrétní hodnotou a procentuálně.

Hodnoty pro starou mzdu (t-1), novou mzdu (t) a míru inflace byly získány z oficiálních statistických databází ČSÚ (2024). Ostatní parametry byly získány vlastními výpočty. Změna nominální mzdy byla vypočítána jako rozdíl mezi novou mzdou (t) a starou mzdou (t-1). Změna nominální mzdy v procentech byla získána podílem mezi změnou nominální mzdy a starou mzdou (t-1) to celé násobeno stem. Ztráta mzdy vlivem inflace byla vypočítána jako podíl mezi mírou inflace a mírou inflace plus sto to celé násobeno stem. Reálná mzda byla vypočítána jako rozdíl mezi novou mzdou a ztrátou mzdy vlivem inflace. Změna reálné mzdy byla získána rozdílem mezi reálnou mzdou a starou mzdou (t-1). Procentuální změna reálné mzdy byla vypočítána jako podíl změny reálné mzdy a staré mzdy (t-1) to celé násobeno stem. Takto bylo postupováno pro získání všech hodnot potřebných k analýze vlivu inflace na mzdy pro meziroční srovnání průměrné hrubé mzdy od roku 2013 do roku 2023 za všechna odvětví celkem i pro srovnání vlivu inflace na mzdy a platy napříč odvětvími pro roky 2013, 2018 a 2023.

Získané hodnoty byly znázorněny v praktické části práce grafickým znázorněním a řádně popsány a okomentovány. Hodnoty, které nebyly zobrazeny přímo v praktické části práce byly vloženy do příloh (přílohy 2, 3, 4).

Provedené analýzy a získané výsledky byly interpretovány a rozebrány v kapitolách 3.1, 3.2 a 3.3 a na základě získaných poznatků byly definovány možné příčiny vlivu inflace na mzdy a platy. V kapitole 3.4 byly pak popsány závěry a na základě vyhodnocení těchto závěrů byla doporučena možná opatření.

K dosažení potřebných výsledků pro splnění cílů byly použity tyto metody. Deskriptivním přístupem byla získaná data hodnocena podle jednotlivých let. Závěrečné interpretace výsledků byly provedeny syntézou dat, informací a získaných poznatků. Pomocí deduktivní metody bylo přistoupeno k vyvození závěrů a případných doporučení.

Všechny výpočty, tabulky a grafy v analytické části práce byly vytvořeny v programu Excel v balíčku M365 od společnosti Microsoft (2024).

3 Praktická část

V praktické části práce bude nejdříve proveden průzkum vývoje průměrné roční míry inflace v období 2013-2023 v České republice. Následně bude provedena analýza vývoje výše mezd a platů v České republice v období od roku 2013 do roku 2023. Průzkum bude zahrnovat jak nominální, tak reálnou mzdu, a bude zkoumat vliv míry inflace na mzdy a platy. Za účelem dosažení těchto cílů byla shromážděna relevantní data z dostupných důvěryhodných zdrojů. Na základě těchto dat byly provedeny potřebné výpočty pro získání relevantních ekonomických ukazatelů. Data budou analyzována a interpretována z hlediska vývoje mezd a platů v kontextu k míře inflace. Dále bude zkoumán možný vliv inflace na rozdílné výše mezd a platů v jednotlivých odvětvích ekonomiky. Bude zkoumáno, jak se výše mezd a platů lišily mezi různými sektory a jak se tyto rozdíly vyvíjely v čase. Dále bude analyzován růst nebo pokles mezd vzhledem k míře inflace, což umožní posoudit změny v reálné kupní síle spotřebitelů. Na závěr této části práce budou výsledky analýz interpretovány s cílem porozumět trendům v oblasti mezd a platů v České republice a jejich vztahu k inflaci. Na základě těchto interpretací budou navržena případná doporučení, která by mohla pomoci minimalizovat negativní dopady inflace na mzdy a platy a přispět k udržení ekonomické stability.

3.1 Analýza vývoje inflace

Inflace, jako jeden z nezbytných ekonomických indikátorů, hraje důležitou úlohu v utváření a monitorování hospodářské politiky a ekonomiky celkově. Podrobný výzkum vývoje inflace v České republice v letech 2013-2023 odhalí klíčové trendy a dynamiku, která ovlivňuje cenovou stabilitu a kupní sílu obyvatel. Během sledovaného desetiletí Česká republika čelila řadě výzev, včetně dopadů globálních ekonomických událostí, změn v domácí politice a vnějších šoků. Následující rozbor poskytne komplexní pohled na vývoj inflace v České republice za sledované období a umožní hlubší porozumění ekonomických mechanismů, které ovlivňují životní úroveň obyvatel a stabilitu finančního systému země.

Průběh průměrné roční míry inflace vyjádřeného přírůstkem průměrného indexu spotřebitelských cen (CPI) v procentech za období od roku 2013 do roku 2023 v České republice je znázorněn na grafu 1.

Graf 1 Vývoj míry inflace v letech 2013-2023 vyjádřené přírůstkem průměrného CPI (v %)

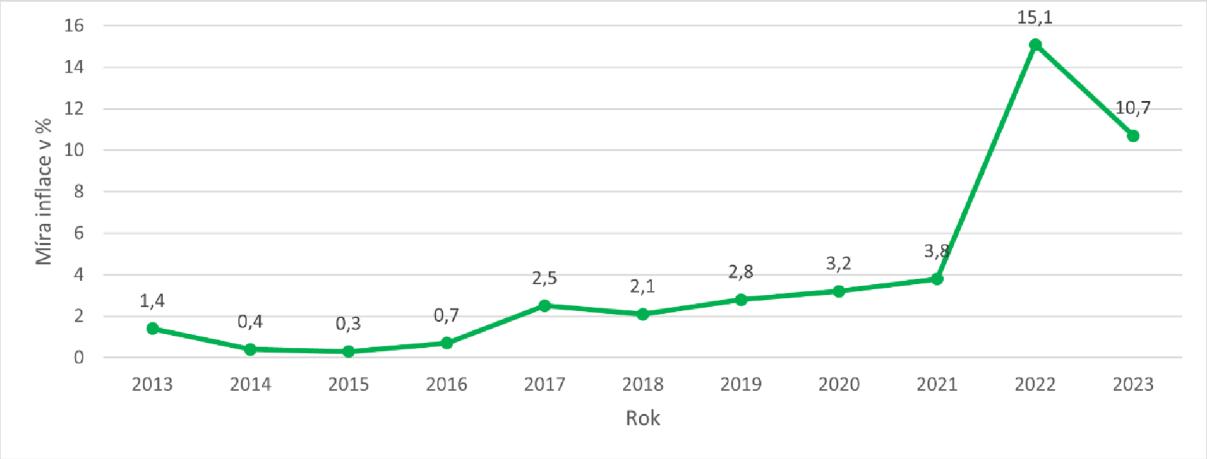

Zdroj: vlastní zpracování

Pokud budou výše uvedená data zkoumána obecně čistě na základě daných hodnot znázorněných v grafu 1, mohla by analýza vypadat čistě hypoteticky následovně. V roce 2013 dosahovala míra inflace v České republice hodnoty 1,4 %. Tento relativně stabilní a mírný stav

mohl být důsledkem opatrné monetární politiky centrální banky a obecně mírného růstu cenové hladiny. V roce 2014 se míra inflace snížila na pouhých 0,4 %. Tento pokles naznačuje možnou deflační tendenci nebo mírný tlak na ceny, což mohlo být spojeno s různými faktory, jako jsou nižší poptávka nebo cenová stabilita na trzích. Inflace v roce 2015 zůstala stále velmi nízká, pouze 0,3 %. Tento trend naznačuje pokračující tlak na ceny a možný nedostatek inflačního tlaku v ekonomice. Míra inflace v roce 2016 mírně vzrostla na 0,7 %. Tento mírný růst mohl naznačovat obnovený inflační tlak v ekonomice v důsledku zlepšení poptávky nebo nárůstu cen komodit. Rok 2017 přinesl zvýšení míry inflace na 2,5 %. Tento nárůst byl relativně významný a mohl být důsledkem silnější poptávky, růstu mezd nebo zvýšení cen importovaných výrobků. Inflace v roce 2018 zůstala na mírné úrovni, činící 2,1 %. Tento stav mohl naznačovat pokračující ekonomickou aktivitu a stabilní růst cen. Míra inflace se v roce 2019 mírně zvýšila na 2,8 %. Tento nárůst mohl být spojen s dynamikou poptávky, inflačními očekáváními nebo změnami v mzdové politice. V roce 2020 došlo k dalšímu mírnému zvýšení míry inflace na 3,2 %. Tento nárůst mohl být ovlivněn faktory, jako je zvyšování cen surovin nebo monetární stimulace v reakci na ekonomické dopady pandemie Covid-19. Rok 2021 přinesl další nárůst míry inflace na 3,8 %. Tento významnější nárůst mohl být spojen s inflačními tlaky v důsledku oživení ekonomiky po pandemii a růstem spotřebitelských cen. V roce 2022 došlo k dramatickému skoku míry inflace na 15,1 %. Tento výrazný nárůst mohl být důsledkem mimořádných událostí nebo šoků, jako je například rychlá změna cen energií nebo narušení globálních dodavatelských řetězců. Inflace v roce 2023 se držela na vysoké úrovni, i když klesla, a to na 10,7 %. Tento stav mohl signalizovat trvalé inflační tlaky, které mohli být spojeny s růstem nákladů na výrobu, zvýšenou poptávkou nebo měnovou politikou.

Míru inflace v každém sledovaném roce ovlivňují specifické ekonomické podmínky a události. Tyto faktory mohou vést k různorodým inflačním trendům a výkyvům v průběhu času. Nyní bude provedena analýza vývoje míry inflace na základě faktů, které průběh míry inflace v letech 2013-2023 v České republice skutečně ovlivňovali.

Následující analýza byla provedena na základě dostupných informací z webových stránek ČSÚ (2024) a z webových stránek ČNB (2024). Ze zkoumaných dat vyplynulo, že v prosinci roku 2013 se spotřebitelské ceny zvýšily o 0,4 % ve srovnání s listopadem. Tento nárůst byl zejména ovlivněn růstem cen v kategorii potraviny a nealkoholické nápoje a také v kategorii doprava. Meziroční růst spotřebitelských cen v prosinci dosáhl 1,4 %, což bylo zvýšení oproti listopadu o 1,1 %. Průměrná míra inflace za celý rok 2013 dosáhla rovněž hodnoty 1,4 %, což představovalo nejnižší úroveň od roku 2009. Zvýšení celkové meziroční inflace v průběhu čtvrtého čtvrtletí oproti roku 2012 bylo způsobeno příspěvkem všech tržních složek inflace, zejména v důsledku oslabení kurzu koruny, k němuž došlo na základě rozhodnutí Bankovní rady ČNB o zahájení používání devizového kurzu jako nástroje pro další uvolnění měnových podmínek. I přes toto oslabení se růst tržních cen nacházel na nízkých úrovních v důsledku protiinflačního působení domácí ekonomiky. Klesající dovozní ceny energetických i neenergetických surovin rovněž přispěly k celkově nízké inflaci v roce 2013. Mezi rokem 2014 a 2013 došlo ke snížení míry inflace. To bylo zapříčiněno snížením spotřebitelských cen. Tento pokles byl způsoben především snížením cen v kategorii doprava. Meziroční růst spotřebitelských cen v prosinci se zpomalil na 0,1 %, což byl pokles oproti listopadu, kdy činil 0,6 %. Průměrná míra inflace za celý rok 2014 dosáhla 0,4 %. To bylo dáno neočekávaným propadem regulovaných cen a pozvolnějším oživením korigované inflace bez pohonných hmot. Na vývoji domácí inflace se také významně podílely vnější ekonomické faktory, především pak nečekané zpomalování zahraniční poptávky. V roce 2015 pokračoval trend velmi mírné inflace. To by se mohlo jevit, jako dobrá zpráva, ale ne pro ekonomiku. ČNB musela zvýšit proinflační tlaky, aby nedošlo k deflaci. V posledním čtvrtletí roku 2015 se meziroční inflace ustálila na velmi nízkých 0,1 %, což představovalo pokles o 0,3 procentního bodu oproti předchozímu

období. Během celého čtvrtletí zůstávala inflace na téměř neutrální úrovni. Hlavním faktorem zpomalování růstu spotřebitelských cen byly zejména ceny potravin, které zpomalily svůj nárůst v říjnu a listopadu, ale v prosinci opět začaly meziročně klesat. Ceny pohonných hmot pokračovaly v dramatickém snižování díky propadu cen ropy. Naopak, korigovaná inflace bez pohonných hmot mírně zrychlila, což bylo důsledkem rychlého růstu domácí ekonomiky a zvýšení mezd. Domácí ekonomika tak, i přes dlouhodobý protiinflační vývoj cen v zahraničí, nadále přispívala k zanedbatelnému růstu spotřebitelských cen. Regulované ceny nadále mírně klesaly ve srovnání s předchozím rokem. V prosinci roku 2015 tak došlo ke snížení spotřebitelských cen o 0,1 % oproti listopadu. Tento trend byl především ovlivněn dalším poklesem cen v kategorii potraviny a nealkoholické nápoje a v kategorii doprava. Meziročně se spotřebitelské ceny v prosinci zvýšily stejně jako v listopadu, a to o 0,1 %. Průměrná míra inflace za rok 2015 dosáhla 0,3 %, což byla nejnižší hodnota od roku 2003. Ovšem mezi roky 2015 a 2016 začala míra inflace opět růst. Hlavní příspěvek k růstu inflace přinesly zejména ceny potravin, spolu s korigovanou inflací bez pohonných hmot, jejíž nárůst byl na konci roku ovlivněn zvyšováním cen v důsledku zavedení EET. V prosinci navíc poprvé po dlouhé době došlo i k růstu cen pohonných hmot. V prosinci vzrostly spotřebitelské ceny o 0,3 % ve srovnání s listopadem. Tento trend byl především ovlivněn zvýšením cen v kategoriích potraviny a nealkoholické nápoje, stravování a ubytování a doprava. Meziroční růst spotřebitelských cen dosáhl 2,0 %, což bylo o 0,5 procentního bodu více než v listopadu. Tento meziroční nárůst představuje nejvyšší hodnotu od prosince 2012. Průměrná míra inflace v roce 2016 činila 0,7 %, což byla nejvyšší hodnota za poslední tři roky. Tuto hodnotu překonala míra inflace v roce 2017. V dubnu tohoto roku došlo, poté, co došlo k naplnění podmínek pro udržitelné plnění dvouprocentního inflačního cíle, k opuštění kurzového závazku. Tato forma monetární politiky ČNB přispěla spolu s dalšími faktory jako je zvýšení spotřebitelských cen k růstu míry inflace. V prosinci roku 2017 se spotřebitelské ceny zvýšily o 0,1 % ve srovnání s listopadem. Toto zvýšení bylo především ovlivněno růstem cen v kategorii potraviny a nealkoholické nápoje. Meziroční růst spotřebitelských cen v prosinci zpomalil na 2,4 % (z 2,6 % v listopadu). Průměrná míra inflace tak za celý rok 2017 dosáhla 2,5 %, což představovalo nejvyšší hodnotu za posledních 5 let.

Z dostupných dat ČSÚ (2024) a ČNB (2024) dále plyne, že v roce 2018 došlo v prosinci ke zvýšení spotřebitelských cen o 0,1 % ve srovnání s listopadem. Tento trend byl především ovlivněn zvýšením cen v kategorii potraviny a nealkoholické nápoje. V meziměsíčním srovnání sice došlo k mírnému navýšení, ovšem meziročně se spotřebitelské ceny potravin v prosinci snížily. Průměrná míra inflace za celý rok 2018 činila 2,1 %. Vyšší než očekávaná inflace v závěru roku 2018 vyplývala z nečekaně výrazného meziročního nárůstu cen pohonných hmot. Nad prognózou byla též jádrová inflace a růst regulovaných cen, zejména pak cen elektřiny. V opačném směru působil vývoj cen potravin. S meziročním srovnáním byla ale míra inflace v roce 2018 nižší než v roce 2017. V roce 2019 došlo oproti roku 2018 k mírnému zvýšení míry inflace. Příčinou byl výrazně rychlejší než očekávaný růst cen potravin, vyšší jádrová inflace a mírnější pokles cen pohonných hmot. K tomu přispěl zejména překvapivě výrazný nárůst regulovaných cen a slabší kurz koruny, který se promítal především ve vyšší než očekávané jádrové inflaci. V prosinci roku 2019 došlo ke zvýšení spotřebitelských cen o 0,2 % ve srovnání s listopadem. Tento trend byl především ovlivněn růstem cen v kategorii potraviny a nealkoholické nápoje. Meziročně se spotřebitelské ceny v prosinci zvýšily o 3,2 %, což bylo o 0,1 procentního bodu více než v listopadu. Průměrná míra inflace za celý rok 2019 tak činila 2,8 %. V prosinci roku 2020 došlo ke snížení spotřebitelských cen o 0,2 % ve srovnání s listopadem. Tento trend byl především ovlivněn poklesem cen v kategorii potraviny a nealkoholické nápoje. Meziročně se spotřebitelské ceny v prosinci zvýšily o 2,3 %, což bylo o 0,4 procentního bodu méně než v listopadu. Tento meziroční růst představoval nejnižší hodnotu od prosince 2018. Průměrná míra inflace za celý rok 2020 tak činila 3,2 %. Je ovšem nutné

zmínit, že v roce 2020 vypukla celosvětová pandemie Covid-19. To sice nemělo vliv na míru inflace v tomto roce, ale pro následující roky byla pandemie Covid-19 jednou z hlavních příčin vysokého růstu míry inflace. V roce 2021 byla průměrná roční míra inflace 3,8 %. Od poloviny roku 2021 se k proinflačnímu účinku měnové politiky přidaly faktory, jako je přehřátí domácí ekonomiky a trhu práce, spolu s výrazným růstem cen energií, který postupně ovlivnil ceny ve všech oblastech. Tyto faktory byly jen částečně vyváženy protiinflačními účinky měnového kurzu a do začátku roku 2022 také vnějšími faktory, jako je průnik dříve klesajících cen zahraničních výrobců do domácí inflace. V prosinci 2021 došlo ke zvýšení spotřebitelských cen o 0,4 % ve srovnání s listopadem. Tento trend byl především ovlivněn vyššími cenami v kategorii potraviny a nealkoholické nápoje. Meziročně se spotřebitelské ceny v prosinci zvýšily o 6,6 %, což je o 0,6 procentního bodu více než v listopadu. V prosinci roku 2022 zůstala celková úroveň spotřebitelských cen stabilní ve srovnání s listopadem (meziměsíční změna 0,0 %). Pokles cen, zejména v kategorii doprava, byl vyvážen nárůstem cen, především v kategoriích bydlení, rekreace a kultura, a v potravinách a nealkoholických nápojích. Meziročně se spotřebitelské ceny v prosinci zvýšily o 15,8 %, což bylo o 0,4 procentního bodu méně než v listopadu. Průměrná míra inflace za celý rok 2022 činila se tak vyšplhala na těžko uvěřitelných 15,1 %. Rekordní nárůst cen zahraničních průmyslových výrobců v roce 2022 odrážel významné zdražení energetických surovin na světových trzích, což bylo dále posíleno ruskou agresí na Ukrajině. Tento trend byl dále zesílen již během pandemie, která narušila globální výrobní a dodavatelské řetězce, což vedlo k obtížné dostupnosti a zvýšení nákladů na suroviny a komponenty. Přísná měnová politika ČNB, která je blíže popsána v kapitole 3.3 této práce, dokázala růst míry inflace utlumit a dosáhla snížení míry inflace v roce 2023 na 10,7 %. Toto snížení začalo postupně v návaznosti na zmírňující se růst nákladů firem a zchlazenou poptávku domácností v podmínkách přísného nastavení měnové politiky ČNB. V roce 2023 došlo meziměsíčně ke snížení spotřebitelských cen o 0,4 %. Tento trend byl především ovlivněn poklesem cen v kategorii potraviny a nealkoholické nápoje. Meziročně se spotřebitelské ceny v prosinci zvýšily o 6,9 %, což bylo o 0,4 procentního bodu méně než v listopadu. Průměrná míra inflace za celý rok 2023 tak dosáhla 10,7 %.

Z analýzy výše zmíněných poznatků lze pro období 2013-2017 vyvodit několik klíčových závěrů. V prosinci roku 2013 a 2014 byl zaznamenán mírný nárůst spotřebitelských cen, což bylo především ovlivněno růstem cen potravin a dopravy. Nicméně, celková míra inflace zůstala na relativně nízké úrovni, což bylo částečně dáno i protiinflačními tlaky domácí ekonomiky a poklesem dovozních cen. Rozhodnutí ČNB přijaté v listopadu 2013, kdy začala využívat devizový kurz jako další nástroj měnové politiky, hrálo klíčovou roli v odvrácení okamžitého nebezpečí deflace, které bylo spojeno s poklesem poptávky a snížením ekonomické aktivity. I když celková míra inflace dosáhla ve čtvrtém čtvrtletí roku 2014 hodnoty 0,5 %, v průběhu tohoto období postupně klesala kvůli poklesu cen pohonných hmot a potravin. Po očištění o vliv změn nepřímých daní se cena zboží a služeb v čtvrtém čtvrtletí 2014 téměř nezměnila. Inflace tak zůstávala pod dolní hranicí tolerančního pásma stanoveného ČNB. I když oslabení kurzu koruny ovlivňovalo ceny dovozních produktů, přispívalo k růstu ekonomické aktivity a zlepšení situace na trhu práce. Domácí ekonomika tak již několik čtvrtletí urychlovala růst cen. To se projevilo i v dalším nárůstu cen zboží a služeb bez pohonných hmot, což bylo hlavním faktorem pozitivního meziročního růstu inflace. Naopak, ceny pohonných hmot a potravin v prosinci roku 2014 meziročně klesly, a to zejména kvůli poklesu světových cen ropy a dlouhodobému snížení cen zemědělských produktů. V roce 2015 a 2016 se inflace držela na nízké úrovni, přičemž ČNB musela zvýšit proinflační opatření, aby zabránila deflaci. Nicméně, od roku 2016 došlo k postupnému růstu míry inflace, což bylo podpořeno mimo jiné zvyšováním cen potravin a zavedením EET. V roce 2017 byl zaznamenán nejvyšší meziroční růst spotřebitelských cen za posledních 5 let, čímž míra inflace dosáhla 2,5 %. Tento trend byl důsledkem opuštění kurzového závazku ČNB a dalších faktorů, které přispěly k inflačnímu

tlaku. Celkově lze konstatovat, že v období 2013-2017 docházelo k různým výkyvům míry inflace, které byly ovlivněny jak domácími, tak i zahraničními ekonomickými faktory.

Pro období 2017-2023 z analýzy zmíněných dat lze vyvodit, že v průběhu sledovaného období došlo k výrazným změnám v míře inflace. V roce 2018 byla míra inflace vyšší než očekávaná, což bylo způsobeno zejména rychlým nárůstem cen pohonných hmot a regulovaných cen. Trend zvyšování míry inflace pokračoval i v roce 2019, což bylo podpořeno růstem cen potravin a dalšími faktory. Tato situace se ještě zhoršila v roce 2020, kdy došlo k vypuknutí pandemie Covid-19. Tato pandemie hrála klíčovou roli ve zvýšení inflačního tlaku. Vysoké odchylky od inflačního cíle ČNB v letech 2022 a 2023 byly způsobeny zejména skokovým zdražením energií a nedostatečným zpřísněním měnové politiky v letech 2021–2022.

Vysokou míru inflace v období od roku 2021 do 2023 ovlivnilo několik faktorů, které především souvisely s pandemií koronaviru. Hlavními příčinami této výrazné inflace bylo narušení dodavatelských řetězců během pandemie, zvýšená poptávka domácností po pandemii a také probíhající konflikt na Ukrajině. Vysoká inflace má negativní dopady na ekonomický růst a snižuje životní standard občanů a kupní sílu spotřebitelů. Nejvýrazněji se negativní dopady projevily ve zvýšení cen potravin, zemního plynu, elektřiny a nájemného. Tyto inflační tlaky vedou ke znehodnocení úspor, nutnosti přehodnocení investic a vytvářejí nejistotu ohledně budoucího vývoje na trhu. Zvláště citelné jsou dopady inflace na úspory, které se nestihají adekvátně zhodnocovat. Nicméně, je třeba poznamenat, že existuje skupina lidí, která z vysoké inflace těží, zejména ti, kteří mají dluhy (hypotéky, půjčky atd.). Inflace totiž snižuje reálnou hodnotu těchto dluhů, což může být pro dlužníky výhodné.

3.2 Analýza vývoje mezd a platů

Tato kapitola je zaměřena na detailní zhodnocení dynamiky vývoje výše mezd a platů v České republice. Mzdy a platy jsou nejenom základními ukazateli ekonomické prosperity, ale také mohou být důležitým indikátorem sociální spravedlnosti a rovnosti. Tato analýza poskytne hlubší vhled do vývoje mezd a platů v posledním desetiletí. Budou zkoumány jak nominální, tak reálné mzdy a platy s důrazem na vztah mezi jejich výší a mírou inflace. Cílem této kapitoly bude definovat dopad na ekonomickou stabilitu a životní úroveň občanů České republiky.

Průměrná hrubá měsíční výše mezd a platů v nominální i reálné výši za jednotlivé roky od roku 2013 až do roku 2023 za všechny ekonomické činnosti celkem je znázorněna v grafu 2.

Graf 2 Průběh nominální a reálné mzdy v letech 2013-2023 v České republice

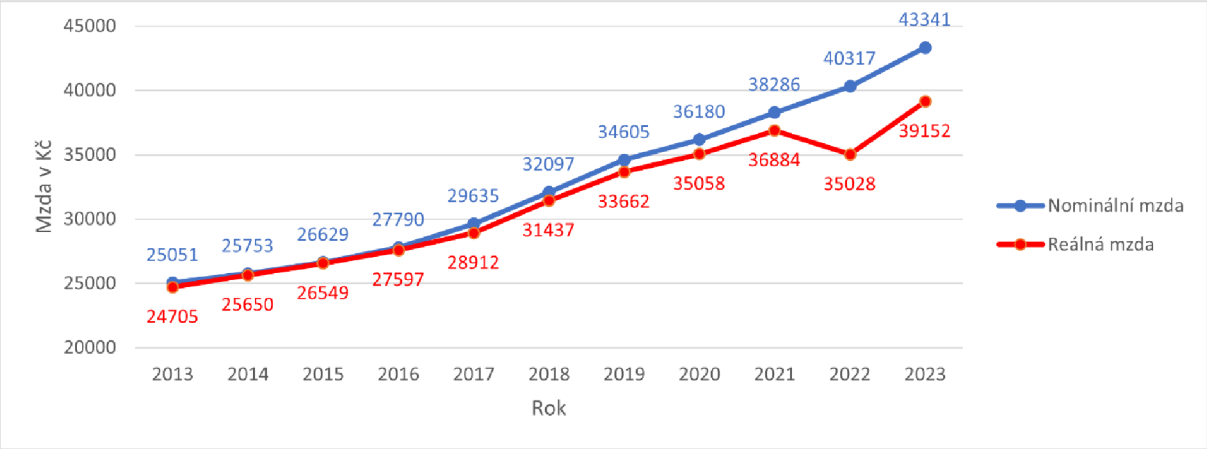

Zdroj: Vlastní zpracování

Podrobné zkoumání dat v grafu 2 ukazuje, že průměrná hrubá nominální měsíční mzda vykazovala neustálý růst od roku 2013 do roku 2023. Pokud nebude brán do úvahy vliv inflace, tak z výše uvedeného grafu 2 je možno vidět, že největší nárůst nominální mzdy byl pozorován mezi roky 2022 a 2023 a to o částku 3 024 Kč. Pokud bude brán do úvahy i vliv inflace, tak reálná mzda kromě roku 2022 ve sledovaném období také stále rostla. Největší nárůst byl pozorován mezi roky 2022 a 2023, ale pouze proto, že v roce 2022 vlivem velmi vysoké míry inflace, a to ve výši 15,1 % reálná mzda výrazně klesla. Tento jev výrazně ovlivnil kupní sílu spotřebitelů a měl negativní dopad na jejich životní úroveň a celkovou spotřebu. Průběh průměrné roční míry inflace vyjádřeného přírůstkem průměrného indexu spotřebitelských cen (CPI) v procentech je demonstrován na grafu 1. Tento graf ilustruje dramatický nárůst inflace v roce 2022 a jeho vliv na reálnou mzdu a kupní sílu spotřebitelů. Vlivem této vysoké míry inflace reálná mzda mezi roky 2021 a 2022 klesla, a to o částku 1 857 Kč. To způsobilo výrazný propad kupní síly spotřebitelů a tím pádem i pokles celkové spotřeby a negativní dopad na životní úroveň spotřebitelů.

Stabilní a umírněný trend míry inflace v letech 2013-2020 svědčí o relativní stabilitě cenové hladiny v ekonomice. Tato mírná inflace obvykle umožňuje poměrně stabilní růst ekonomiky a udržuje inflační očekávání na rozumné úrovni, což napomáhá zachování kupní síly peněz a hospodářské stability. V období od roku 2013 až do roku 2016, kdy byla míra inflace velmi nízká, se rozdíl mezi nominální a reálnou mzdou zmenšil, což znamená, že pracovníci mohli využívat své peníze efektivněji a měli větší kupní sílu. Takové podmínky mohou být pro domácnosti a spotřebitele příznivé, což může podporovat spotřebu a ekonomický růst České republiky.

Zajímavým pohledem na změnu reálné mzdy vlivem inflace nabízí grafické znázornění na grafu 3. Porovnáním průběhu křivky změny reálné mzdy v procentech a křivky míry inflace nám názorně demonstruje a umožňuje pochopit vzájemné působení těchto dvou ukazatelů a zároveň nám grafické znázornění ukazuje, jak se změny cenové hladiny odrážejí na kupní síle spotřebitelů. V roce 2022 byl pozorován výrazný pokles reálné mzdy o 8,5 %, což bylo způsobeno extrémně vysokou mírou inflace ve výši 15,1 %. To znamená, že i když nominální mzda může stoupat, vysoká míra inflace snižuje skutečnou hodnotu těchto mzdových příjmů. Naopak, v letech s nižší mírou inflace, jako byl rok 2014 s mírou inflace 0,4 %, kdy je růst cenové hladiny pomalejší, může být reálná mzda vyšší, protože se kupní síla peněz udržuje v dané hladině nebo dokonce zvyšuje. Tato zjištění říkají, že propojenost změny reálné mzdy a vlivu míry inflace na reálnou mzdu je zřejmá: vyšší míra inflace snižuje kupní sílu pracovníků a může vést k poklesu reálných mezd, zatímco nižší míra inflace může posilovat kupní sílu a vést ke zvýšení reálných mezd.

Graf 3 Vztah mezi změnou reálné mzdy a mírou inflace (v %)

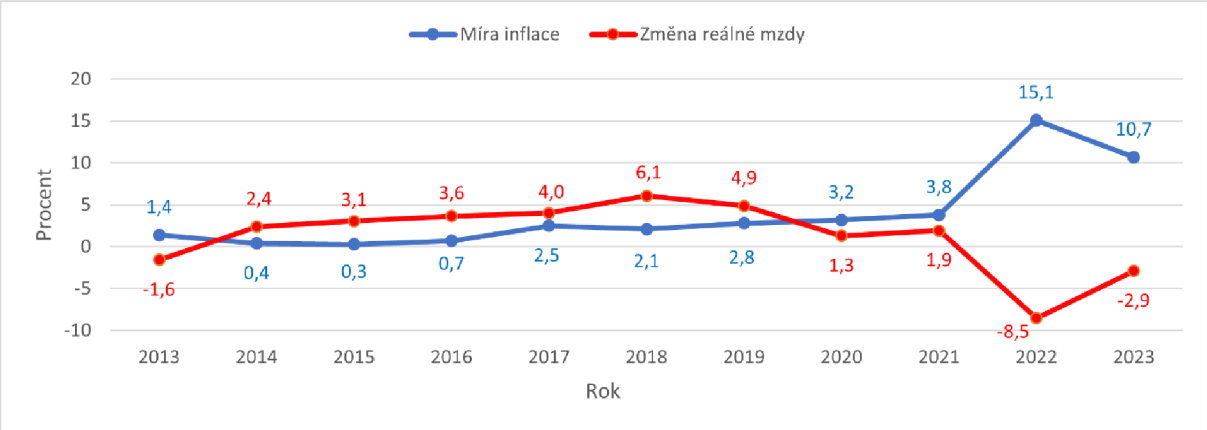

Zdroj: vlastní zpracování

V první části výzkumu byl analyzován celkový průběh průměrné hrubé měsíční mzdy a platů v nominální i reálné výši za jednotlivé roky od roku 2013 do roku 2023 pro všechny ekonomické činnosti celkem. Dále byl analyzován průběh míry inflace v návaznosti na procentuální změnu reálné mzdy ve sledovaném období. Nyní bude v práci věnována pozornost na vývoj mzdových úrovní v jednotlivých odvětvích ekonomiky, konkrétně v letech 2013, 2018 a 2023.

Tento přístup umožní detailnější pohled na to, jak se mzdy vyvíjely v různých odvětvích ekonomiky a jaký byl rozdíl mezi různými lety. Pro výzkum byly vybrány roky 2013, 2018 a 2023. To umožní sledovat dlouhodobé trendy i krátkodobé změny v jednotlivých odvětvích. Tímto přístupem bude získán komplexnější pohled na vývoj mezd v ekonomice a identifikovány případné rozdíly a trendy mezi různými obory v různých letech. Taková analýza může být užitečná pro plánování a strategické rozhodování v oblasti pracovních podmínek a mzdové politiky. V této práci analýza poslouží k porovnání rozdílů mezd v jednotlivých oborech. Ekonomické činnosti jsou rozděleny podle klasifikace CZ-NACE a to takto: Zemědělství, lesnictví a rybářství (A), Průmysl celkem (B-E), Stavebnictví (F), Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel (G), Doprava a skladování (H), Ubytování, stravování a pohostinství (I), Informační a komunikační činnosti (J), Peněžnictví a pojišťovnictví (K), Činnosti v oblasti nemovitostí (L), Profesní, vědecké a technické činnosti (M), Administrativní a podpůrné činnosti (N), Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení (O), Vzdělávání (P), Zdravotní a sociální péče (Q), Kulturní, zábavní a rekreační činnosti (R), Ostatní činnosti (S). Konkrétní hodnoty pro zvolené roky a druh ekonomické činnosti jsou znázorněny v grafu 4.

Graf 4 Nominální průměrná hrubá měsíční mzda za jednotlivé obory v roce 2013, 2018 a 2023 (v Kč)

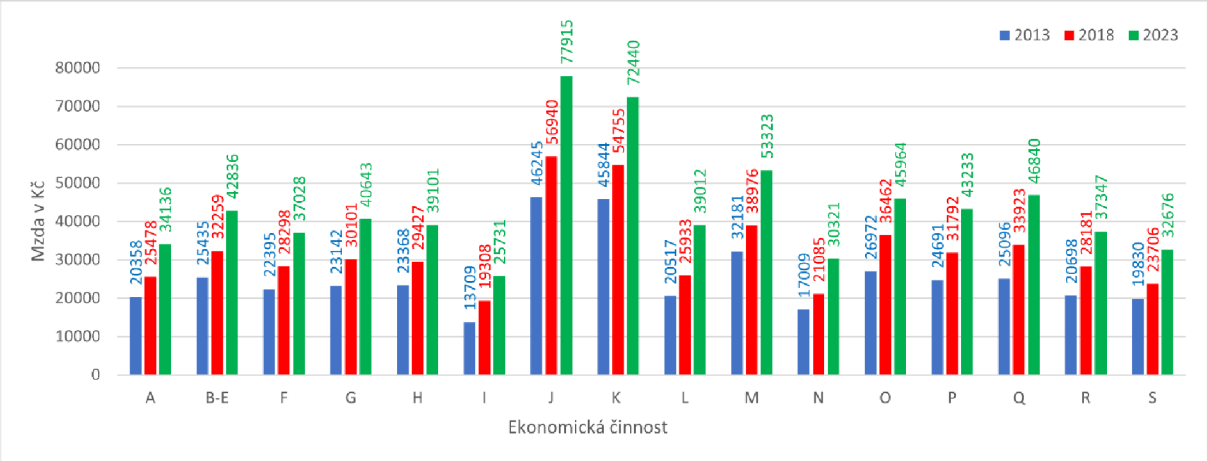

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že v odvětví A byla nominální průměrná hrubá měsíční mzda v roce 2013 20 358 Kč, vzrostla na 25 478 Kč v roce 2018 a v roce 2023 průměrná hrubá měsíční mzda činila 34 136 Kč. Tento trend naznačuje postupný růst mzdové hladiny v tomto odvětví. Stejně tak tomu bylo i v ostatních ekonomických činnostech, ale lišila se výše jednotlivých mezd. V odvětví B-E byl pozorován podobný trend růstu mezd. Průměrná hrubá měsíční mzda vzrostla z 25 435 Kč v roce 2013 na 32 259 Kč v roce 2018 a dále na 42 836 Kč v roce 2023. Tento vývoj svědčí o stabilním a rychlém růstu mezd v tomto odvětví během sledovaných. V odvětví F byl pozorován podobný trend růstu mzdových hladin jako v předchozích odvětvích. Průměrná hrubá měsíční mzda vzrostla z 22 395 Kč v roce 2013 na 28 298 Kč v roce 2018 a dále na 37 028 Kč v roce 2023. Odvětví G a H prokázala mírnější, avšak stabilní růst mezd během sledovaných let. Průměrná hrubá měsíční mzda vzrostla z 23 142 Kč v roce 2013 na 30101 Kč v roce 2018 a dále na 40 643 Kč v roce 2023 (G), resp. z 23 368 Kč v roce 2013 na 29 427 Kč

v roce 2018 a dále na 39 101 Kč v roce 2023 (H). V odvětvích I-N byly pozorovány mírnější mzdové růsty ve srovnání s předchozími odvětvími. Například v odvětví I byla průměrná hrubá měsíční mzda 13 709 Kč v roce 2013, 19 308 Kč v roce 2018 a 25 731 Kč v roce 2023. Naopak, odvětví J-Q prokázala výrazný růst mezd během sledovaného období. Například v odvětví J byla průměrná hrubá měsíční mzda 46 245 Kč v roce 2013, 56 940 Kč v roce 2018 a 77 915 Kč v roce 2023. V odvětvích R a S byly pozorovány mírnější růsty mezd v porovnání s předchozími odvětvími. Například v odvětví R byla průměrná hrubá měsíční mzda 20 698 Kč v roce 2013, 28 181 Kč v roce 2018 a 37 347 Kč v roce 2023. Z výše uvedených dat je tedy patrné, že v odvětví Informační a komunikační činnosti a Peněžnictví a pojišťovnictví jsou průměrné hrubé měsíční nominální mzdy nejvyšší, a naopak v odvětví Ubytování, stravování a pohostinství a Administrativní a podpůrné činnosti nejnižší.

Nominální mzda, tj. mzda vyplácená zaměstnancům v určitém odvětví či oboru, představuje částku vyjádřenou v aktuálních cenách. Reálná mzda pak zohledňuje inflaci a vyjadřuje skutečnou kupní sílu této mzdy. Vztah mezi nominální a reálnou mzdou je spojen s mírou inflace, která udává rychlost změny cenové hladiny v ekonomice. Vyšší míra inflace obvykle vede k poklesu reálné mzdy, protože nárůst cen zboží a služeb snižuje kupní sílu peněz. Naopak, nižší míra inflace může posilovat kupní sílu a vést ke zvýšení reálných mezd. Tento vztah mezi nominální a reálnou mzdou a mírou inflace je specifický pro každé odvětví ekonomiky, protože různá odvětví mohou být různě ovlivněna inflačními tlaky a měnit se v jejich rychlosti růstu mezd. To může být způsobeno například odlišnou poptávkou a nabídkou na trhu práce, regulacemi odvětví nebo specifickými tržními podmínkami. Proto je důležité analyzovat vztah mezi nominální a reálnou mzdou, inflací a odvětvím, aby bylo možné porozumět dynamice mzdových a ekonomických procesů v rámci jednotlivých odvětví a ekonomického systému jako celku. Vývoj reálné průměrné hrubé měsíční mzdy je znázorněn na grafu 5.

Graf 5 Reálná průměrná hrubá měsíční mzda za jednotlivé obory v letech 2013, 2018 a 2023 (v Kč)

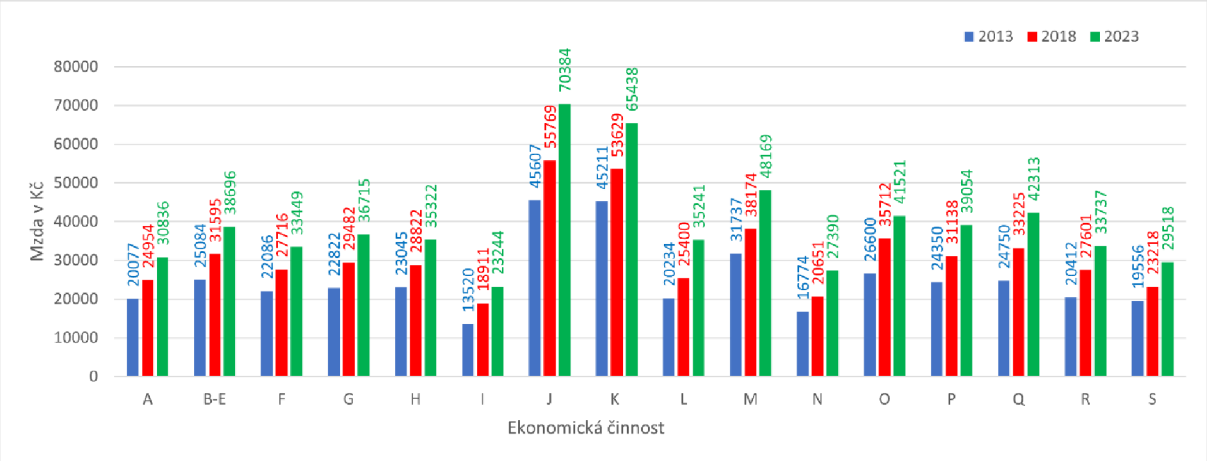

Zdroj: vlastní zpracování

V odvětví A byla průměrná reálná mzda v roce 2013 20 077 Kč, vzrostla na 24 954 Kč v roce 2018 a dále na 30 836 Kč v roce 2023. Tento trend ukazuje na stabilní růst reálných mezd v tomto odvětví během sledovaného období. V odvětví B-E byl pozorován podobný trend růstu reálné mzdy. Průměrná reálná mzda vzrostla z 25 084 Kč v roce 2013 na 31 595 Kč v roce 2018 a dále na 38 696 Kč v roce 2023. To naznačuje stabilní a rychlý růst reálných mezd v těchto odvětvích. V odvětvích F-S byly pozorovány podobné trendy růstu reálných mezd, avšak s nižšími hodnotami v porovnání s předchozími odvětvími. Například v odvětví L byla průměrná reálná mzda v roce 2013 20 234 Kč, v roce 2018 vzrostla na 25 400 Kč a dále v roce 2023 na

35 241 Kč. Z dat lze vyčíst, že trendy v růstu reálných mezd podle odvětví zaznamenala mezi roky 2013 a 2023. Největší růst byl pozorován v odvětvích J (z 45 607 Kč v roce 2013 na 70 384 Kč v roce 2023) a K (z 45 211 Kč na 65 438 Kč). Naopak, nejnižší růst byl zaznamenán v odvětví N (z 16 774 na 27 390 Kč) a odvětví I (z 13 520 na 23 244 Kč). To znamená, že odvětví J a K vykazují nejvyšší průměrné reálné mzdy v porovnání s ostatními odvětvími v roce 2023, zatímco odvětví N a I vykazují nejnižší průměrné reálné mzdy v tomto roce. Některá odvětví, jako například odvětví A, G a M, prokázala stabilní růst reálných mezd v průběhu celého sledovaného období, zatímco jiná odvětví, jako například odvětví L a S, vykazují větší fluktuace v růstu mezd.

Z porovnání grafů 4 a 5 vyplývá, že rozdíl mezi nominální a reálnou průměrnou hrubou měsíční mzdou se v průběhu sledovaného období měnil, avšak ne zásadně. Graf 4 zobrazuje vývoj nominální průměrné hrubé měsíční mzdy v absolutních hodnotách, zatímco graf 5 ukazuje vývoj reálné průměrné hrubé měsíční mzdy v absolutních hodnotách. Analýza těchto dvou grafů nám umožňuje porovnat růst nominální mzdy s růstem reálné mzdy a identifikovat změny v jejich rozdílu v průběhu sledovaného období.

Pro lepší pochopení těchto změn byl vytvořen graf 6, který znázorňuje změnu reálné mzdy v procentuálním vyjádření. Tento graf umožňuje grafickou vizualizaci toho, jak moc se reálná mzda změnila v každém sledovaném roce (2013, 2018, 2023). Procentuální změna reálné mzdy poskytuje lepší přístup k analýze změn v reálných mzdách a identifikovat období, kdy došlo k výrazným změnám v kupní síle spotřebitelů napříč odvětvími a porovnat tyto změny s ekonomickými událostmi nebo politikami, které mohly tyto změny ovlivnit.

Graf 6 Změna reálné mzdy za jednotlivé obory v letech 2013, 2018 a 2023 (v %)

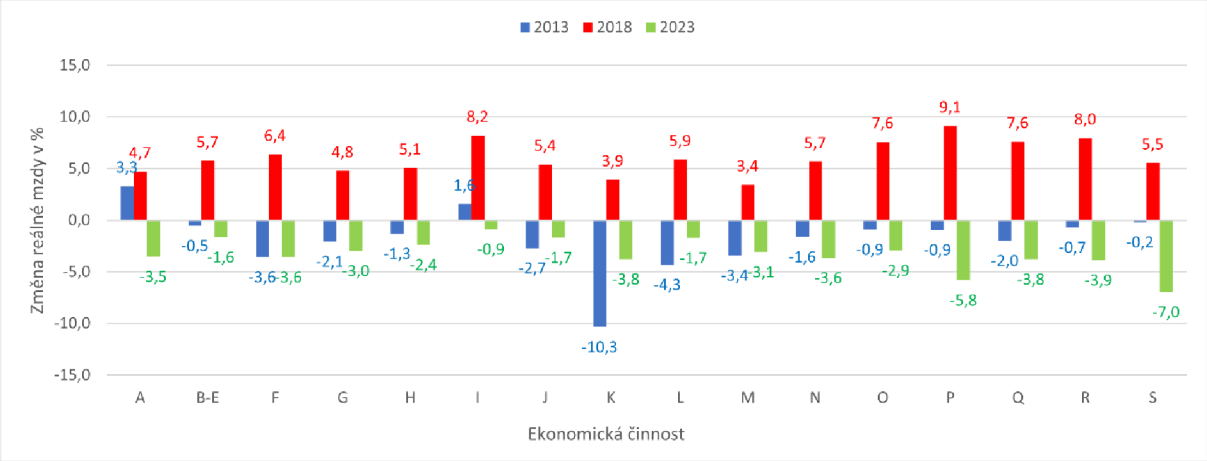

Zdroj: vlastní zpracování

Ze získaných dat lze z grafu 6 vyčíst, že změna reálné mzdy v jednotlivých odvětvích byla v letech 2013, 2018 a 2023 různorodá. Některá odvětví zaznamenala pozitivní změny, zatímco jiná odvětví zaznamenala změny negativní. V roce 2013 většina oborů zaznamenala pokles reálné mzdy. Nejvýraznější propad byl zaznamenán v odvětví K s -10,3 % a odvětví L s -4,3 %. V tomto roce byla míra inflace pouze 1,4 %, proto příčina poklesu reálné mzdy v oborech Peněžnictví a pojišťovnictví (K) a Činnosti v oblasti nemovitostí (L) nemohla být zapříčiněna inflací, ale jinými faktory. Naopak růst reálné mzdy zaznamenalo odvětví A (zemědělství, lesnictví a rybářství) o 3,3 % a I (ubytování, stravování a pohostinství) o 1,6 %. Mezi lety 2013 a 2018 došlo k pozitivní změně reálné mzdy ve většině odvětví. Největší nárůst byl zaznamenán v odvětví P s 9,1 % a odvětví I s 8,2 %. V tomto období nedošlo u žádného oboru k poklesu reálné mzdy. Mezi lety 2018 a 2023 naopak došlo k poklesu reálné mzdy ve všech odvětvích. Největší pokles byl zaznamenán v odvětví S (ostatní činnosti) se 7 % a P (vzdělávání) s -5,8 %.

Některá odvětví, jako například odvětví I, vykazují relativně stabilní změny reálné mzdy během sledovaného období. I když se může měnit tempo růstu nebo poklesu reálných mezd v různých letech, celkově se tato odvětví jeví jako stabilní. Změna reálné mzdy je důležitým ukazatelem ekonomického vývoje v jednotlivých odvětvích. Znalost těchto změn umožňuje podnikům, vládám a dalším ekonomickým aktérům lépe porozumět dynamice pracovních trhů a zacílit své politiky a strategie na podporu ekonomického růstu a sociální stability.

3.3 Možné příčiny vlivu inflace na mzdy a platy

Mezi možné příčiny vlivu inflace na mzdy a platy mohou být zařazeny následující faktory. Prvním je ztráta kupní síly. Pokud je míra inflace vyšší než růst mezd, dochází k poklesu reálných mezd, protože mzdy nedokážou držet krok s růstem cen zboží a služeb. To vede k poklesu kupní síly spotřebitelů. Druhým faktorem je indexace mezd. Některé smlouvy o práci nebo kolektivní dohody mohou obsahovat ustanovení o indexaci mezd k inflaci. To znamená, že mzdy jsou automaticky upravovány v souladu s mírou inflace, aby se udržela jejich reálná hodnota. Třetím faktorem mohou být náklady na živobytí. Růst inflace může způsobit zvýšení nákladů na život, což může vést k tlaku na zvýšení mezd a platů. Zaměstnavatelé se mohou snažit udržet své zaměstnance konkurenceschopné a motivované tím, že jim poskytnou vyšší platy, aby kompenzovali zvýšení nákladů na život. Čtvrtým faktorem je mzdová politika vlády. Vládní politiky a regulace mohou mít také vliv na mzdy a platy v reakci na inflaci. Například vláda může zavést minimální mzdu nebo upravit daňové sazby, aby zmírnila dopady inflace na pracující obyvatelstvo. Pátým faktorem mohou být zásahy a měnová politika centrální banky.

Z analýzy a získaných výsledků v kapitole 3.1 vyplynulo, že ve sledovaném období nominální i reálná průměrná hrubá měsíční mzda od roku 2013 do roku 2021 stále rostla. Změna začala v roce 2021, kde reálná průměrná hrubá měsíční mzda výrazně klesla. To bylo zapříčiněno vysokou mírou inflace, která od roku 2021 do roku 2022 vyšplhala do dvouciferných hodnot a to na 15,1 %. Jaké byly ovšem příčiny tohoto razantního nárůstu?

Podle zprávy měnové politiky ČNB (zima/2022, s. 32) výraznou rostoucí inflaci v roce 2021 lze popsat pomocí dvou klíčových jevů. Prvním z nich je intenzita nárůstu cen spotřebních produktů, zatímco druhým je rozšířenost zvyšování cen napříč různými položkami spotřebního koše. Ještě před vypuknutím pandemie, konkrétně na přelomu let 2019 a 2020, se inflace pohybovala mírně nad horní hranicí přijatelného rozmezí. Přibližně dvě třetiny spotřebního koše měly již tehdy ceny rostoucí rychleji než inflační cíl, zatímco u zbývající třetiny zůstaly ceny pod 2 %. Situace se však dramaticky změnila během pandemie, kdy koncem roku 2021 zaznamenala ČNB více než tři čtvrtiny spotřebního koše růst cen nad inflačním cílem. Podobně vysoký podíl spotřebního koše s cenami rostoucími o více než 2 % byl pozorován pouze na konci minulého tisíciletí a před vypuknutím globální ekonomické krize v roce 2008. V prosinci 2019 rostly ceny většiny položek spotřebního koše tempem do 4 %. Nicméně v prosinci 2021 došlo k posunu většiny dynamik cen směrem k vyšším hodnotám. Zvýšená inflace v roce 2022 není pouze důsledkem výrazného zdražení pouze několika málo položek, ale spíše je to rozsáhlý jev. Jedinou výjimkou byly ceny elektřiny a plynu (s celkovou vahou 6 %), jejichž pokles koncem roku 2021 byl způsoben dočasným prominutím DPH. Naopak ceny oděvů a obuvi, automobilů a imputovaného nájmu vzrostly na konci roku 2021 dvouciferným tempem. Tyto kategorie mají významný vliv na národní index spotřebitelské inflace (CPI). Mediánová inflace rovněž rychle vzrostla na konci roku 2021, přičemž dočasné prominutí DPH u energií na ni nemělo vliv. Stejně tak rostla i tzv. 10 % trimovaná inflace, která dosáhla nad 7 % v prosinci loňského roku. V minulých obdobích s vysokou inflací se mediánová i trimovaná inflace nacházela pod celkovou inflací. Na rozdíl od těchto období tyto indikátory inflace v roce 2021 naznačovali výrazné zdražování v jádru spotřebního koše a potvrdilo se, že celková inflace v

závěru roku 2021 neposkytovala kompletní obrázek o základních cenových tlacích. Různé metody měření inflace naznačovali, že vlna zdražování v roce 2021 nebyla omezena jen na několik málo položek, ale byl to široce rozšířený a intenzivní jev. S výjimkou kategorie alkohol a tabák, kde se projevily dopady zvyšování spotřebních daní na cigarety, byl cenový růst spotřebního koše poměrně umírněný až do prvního čtvrtletí roku 2021. Nicméně od té doby začal cenový růst napříč všemi kategoriemi nabírat na síle, což bylo zvláště patrné v oblasti dopravy, oděvů a obuvi. Z vývoje cen v druhé polovině roku 2021 je zřejmé, že se inflace zrychlovala v prostředí oživování domácí ekonomiky, kde spotřeba domácností v třetím čtvrtletí 2021 dosáhla předpandemické úrovně a nadále robustně rostla. Podle předchozích analýz se na tom zhruba rovným dílem podíleli domácí i globální faktory. Oba tyto faktory již během roku 2021 přispěly k růstu inflace. Na základě těchto jevů došlo ze strany ČNB ke zpřísnění měnové politiky.

Ze zprávy měnové politiky ČNB (zima/2023, s. 31,32) vyplývá, že od jara 2022 začal zahraniční ekonomický vývoj postupně přecházet do proinflační fáze. Tento trend byl iniciován historicky rekordním růstem cen výrobců v efektivní eurozóně. Sekundární dopady pandemie Covid-19, jako jsou narušené globální výrobní a dodavatelské řetězce, a významný nárůst cen energetických surovin na světových burzách, dále posílily tento trend. Situaci ještě zhoršila ruská agrese na Ukrajině, která dále podněcovala již tak vysoký růst cen energetických komodit a vyústila v energetickou krizi. Na začátku roku 2021 měla domácí ekonomika mírně protiinflační charakter, ale od jara téhož roku začala přispívat kladně k odchylce inflace od cílové hodnoty (2 %). Během třetí vlny pandemie Covid-19 v zimě 2021 byla opětovně zavedena vládní protipandemická opatření, která omezila spotřebu domácností a působila protiinflačně. Avšak v polovině roku 2021 došlo k obratu, kdy se příspěvek domácí ekonomiky obrátil směrem k inflaci. Po uvolnění protipandemických opatření se rychle obnovila domácí poptávka, podpořená odloženou spotřebou, vynucenými úsporami a zrušením superhrubé mzdy a dalšími štědrými fiskálními opatřeními. To v kombinaci se stále přehřátým trhem práce a nízkou mírou nezaměstnanosti vedlo k silnému spotřebitelskému apetitu, který umožnil podnikům zvyšovat ceny a kompenzovat tak předchozí ztráty z doby pandemie růstem ziskových marží. K inflačním tlakům přispěl i nárůst regulovaných cen, způsobený výrazným zdražením energií na světových burzách, který pokračoval i ve zbytku roku 2022. Plošný charakter inflace, který odrážel nejen rychlý růst nákladů, ale také zvyšování marží v sektorech, které nebyly tak výrazně postiženy růstem cen energií, přispěl k dále rostoucí odchylce inflace od cílové hodnoty. Koncem roku 2022 došlo ke snížení odchylky inflace od cíle díky vládnímu opatření proti vysokým cenám energií, tzv. úspornému tarifu, který dočasně zmírnil růst regulovaných cen.

V letech 2021 a 2022 domácí ekonomika výrazně přispívala ke zvyšování inflace. Tento jev vycházel především z rostoucích ziskových marží firem v kontextu stabilního nárůstu nominálních mezd a platů spotřebitelů a nízké míry nezaměstnanosti, podpořených expanzivní fiskální politikou. Firmy napříč odvětvími zvyšovaly ceny ještě více, než by odpovídalo růstu jejich nákladů na výrobu. Částečně tak kompenzovaly předchozí ztráty z období pandemie. Nicméně tento prudký nárůst cen vedl ke snížení kupní síly spotřebitelů, jejichž reálné mzdy zaznamenaly rekordní pokles. Klesající reálné mzdy znamenají, že lidé mají méně peněz k dispozici na nákup zboží a služeb, a to může vést k poklesu spotřeby a omezení jejich životní úrovně. Pokles reálných mezd může také ovlivnit i celkový hospodářský růst. Když lidé mají méně peněz k utrácení, snižuje se i poptávka po produktech a službách, což může vést k útlumu ekonomiky. Pokud reálné mzdy klesají, mohou se zvýšit sociální nerovnosti. Lidé s nižšími příjmy mají tendenci být citlivější na pokles reálných mezd než ti s vyššími příjmy. To může vést k prohlubování rozdílů v příjmech a životních podmínkách mezi různými sociálními skupinami. Dále může pokles reálných mezd vést ke změnám ve spotřebitelském chování. Lidé

mohou hledat levnější alternativy, omezovat nezbytné výdaje nebo hledat způsoby, jak si přivydělat navíc a roste tím tlak na zvýšení mezd ze strany zaměstnanců a odborů. Pokud se životní náklady zvyšují a mzdy zůstávají na stejné úrovni nebo klesají, může to vést k požadavkům na vyšší platy, aby se zachovala dostatečná životní úroveň.

3.4 Závěry a doporučení

Je jisté, že vliv inflace na mzdy a platy hraje významnou roli. Mezi inflací a platy existuje silný vzájemný vztah, což bylo analýzou v této práci dokázáno. Dále bylo potvrzeno, že růst reálných mezd je závislý na míře inflace. Ta je klíčovým makroekonomickým parametrem pro posouzení dalšího pravděpodobného vývoje hospodářství. Pokles reálných příjmů, který je spojen s výrazným nárůstem cen, vytváří tlak na zvýšení mezd. Rychlost, jakou se mzdy přizpůsobí inflaci, má zásadní vliv na tempo, jakým se inflace zpomaluje. Pokud mzdy nedrží krok s růstem cen, může to mít negativní dopad na kupní sílu domácností a celkovou ekonomickou stabilitu. Proto je důležité sledovat vztah mezi inflací a platy a reagovat na něj vhodnými ekonomickými opatřeními, aby bylo dosaženo udržitelného růstu a stability.

Analýzou sledovaného období v kapitole 3.2 bylo zjištěno, že od roku 2013 do roku 2017 byl stav cenové hladiny stabilní a nedocházelo k výraznému rozdílu mezi nominální průměrnou hrubou měsíční mzdou a reálnou průměrnou hrubou měsíční mzdou. V tomto období byla použita jako protiinflační politika měnová politika. ČNB v tomto období využila k inflačnímu cílení tzv. kurzovní závazek (blíže popsáno v kapitole 2.1.5). Úkolem ČNB v letech 2013 až 2017 nebyl mířen proti zvyšování míry inflace, ale naopak se ČNB snažila zabránit hrozící deflaci.

V letech 2017 až 2023, jak vyplynulo z analýzy v kapitole 3.1, začalo docházet k navyšování míry inflace a tím pádem i k vyššímu rozdílu mezi nominální průměrnou hrubou měsíční mzdou a reálnou průměrnou hrubou měsíční mzdou. K úplně největšímu rozdílu mezi výší nominální a reálné mzdě došlo mezi rokem 2021 a 2022, kdy se průměrná roční míra inflace vyšplhala až na 15,1 %.

Reakcí ČNB na změny ve v letech 2017 až 2023 byly následující. Podle zprávy o inflaci (IV/2017, s. 27) ve třetím čtvrtletí roku 2017 dosáhla míra inflace v průměru 2,6 %, čímž zůstala v horní části tolerančního pásma stanoveného ČNB. Na začátku roku 2016 se očekávalo, že protiinflační zahraničí tlaky budou významnější, avšak delší trvání kurzového závazku částečně tyto tlaky kompenzovalo. Nicméně na přelomu let 2016 a 2017 se k pokračujícímu proinflačnímu vlivu domácí ekonomiky přidal ještě vliv jednorázových cenových faktorů, což spolu s poklesem protiinflačních tlaků dovozních cen vedlo k průměrné roční míře inflace na 2,5 %. Zhodnocení měnové politiky ČNB v tomto období s ohledem na předchozí události ukazuje, že byla adekvátní.

V roce 2018 klesla průměrná roční míra inflace na 2,1 %, což bylo ČNB považováno za splnění inflačního cíle. Od roku 2019 začala průměrná roční míra inflace stoupat. V roce 2019 činila průměrná roční míra inflace 2,8 % a v roce 2020 již 3,2 %. V této době neočekávaně vypukla pandemie Covid-19 a začala ovlivňovat ekonomiky na celém světě. Podle zprávy o měnové politice (zima/2021, s. 30) na měnovém zasedání v únoru 2021 bankovní rada jednomyslně rozhodla ponechat úrokové sazby beze změny. Dvoutýdenní reposazba zůstala na 0,25 %, diskontní sazba na 0,05 % a lombardní sazba na 1 %. Rada posoudila novou prognózu s významnými obavami a riziky, které naznačují pomalejší návrat k normálnímu stavu po pandemii, než se předpokládalo. Hlavním rizikem vyhodnotila ČNB možnost prodloužení tzv. lockdownů jak doma, tak i v zahraničí, což by mohlo vést k zhoršení finanční situace a nálad jak u firem, tak u domácností. To by mohlo vyvolat dlouhodobější ekonomický pokles, což by

znamenalo nutnost udržovat uvolněné měnové podmínky déle, než se očekávalo. Průměrná roční míra inflace tedy skončila v roce 2021 na 3,8 %.

Vlivem vypuknutí pandemie Covid-19 v roce 2020 a následných jejích pandemických vln a k tomu vypuknutí války na Ukrajině v únoru roku 2022 a následné energetické krize došlo ke zhoršení ekonomické stability nejen u nás, ale v celém světě. Tyto vnější faktory způsobily turbulentní ekonomické prostředí. V České republice dosáhla průměrná roční míra inflace v roce 2022 rekordních 15,1 %.

Opatření, která ČNB v důsledku výše zmiňovaných jevů provedla, jsou popsána ve zprávě o měnové politice (zima/2024, s. 27). Bankovní rada začala zvyšovat úrokové sazby v červnu 2021, kdy v předpovědích upozorňovala na proinflační rizika, která pozorovala od konce roku 2020. V průběhu podzimu pak tempo zvyšování úrokových sazeb získalo na intenzitě. V první polovině roku 2022 bankovní rada vnímala rizika a nejistoty současných prognóz ČNB převážně jako významné a celkově proinflační. Dlouhodobě identifikovaným rizikem bylo oslabení důvěry v inflační očekávání v kontextu dlouhodobého překročení inflačního cíle, což by mohlo vést k mzdově-inflační spirále. V únoru roku 2022 v důsledku eskalace válečného konfliktu na Ukrajině ještě více narostly ceny energetických komodit. Toto riziko bylo ještě posíleno rostoucím tlakem na expanzivní domácí fiskální politiku, která byla implementována k zvládnutí dopadů energetické a uprchlické krize. Velkou nejistotu představovalo budoucí nastavení zahraniční měnové politiky. V reakci na mimořádně silné a rozsáhlé inflační tlaky pokračovala ČNB ve zvyšování úrokových sazeb až do června 2022, kdy se dvoutýdenní reposazba dostala na 7 %. Nově identifikovaným rizikem ve druhé polovině roku 2022 se stalo zvyšující se riziko recese v zahraničí a významnější útlum domácí spotřebitelské a investiční poptávky. V roce 2023 většina rizik přetrvávala, a proto se bankovní rada rozhodla vytrvat v přísné měnové politice a přistupovat ke snižování úrokových sazeb opatrně.

Pro zmírnění dopadů vysoké míry inflace se ve sledovaném období zapojila vláda výraznější fiskální politikou v roce 2022. Vládními opatřeními byla zavedena následující protiinflační politika: zavedení úsporného tarifu a stanovení horního limitu cen energií. Dále se vláda snažila systematicky a aktivně cílit na inflační tlaky, snižovat náklady v dodavatelských řetězcích a prováděla úsporná opatření na straně výdajů (schválení tzv. úsporného balíčku). Vliv fiskální politiky ale nebyl v této práci pro sledované období více zkoumán.

V kapitole 3.1 byl také zkoumán vliv inflace na mzdy a platy v konkrétních ekonomických činnostech, a to v letech 2013, 2018 a 2023. Bylo zjištěno, že v těchto letech průměrná nominální měsíční mzda rostla napříč všemi odvětvími. Ovšem vliv inflace způsobil, že ne ve všech odvětvích rostla i průměrná reálná měsíční mzda.

Z analýzy a z výpočtů vyplynulo, že v roce 2013 změna průměrné hrubé měsíční reálné mzdy vyjádřené v procentech byla výrazná v odvětví peněžnictví a pojišťovnictví (-10,3 %) i když byla v roce 2023 průměrná roční míra inflace nízká (1,4 %). V roce 2018 při průměrné roční míře inflace 2,1 % zaznamenaly největší nárůst změny průměrné hrubé měsíční reálné mzdy obor ubytování, stravování a pohostinství (8,2 %) a obor vzdělávání (9,1). V roce 2023 při průměrné roční míře inflace 10,7 % nebyly zaznamenány žádné větší rozdíly, snad jen mírný propad v oboru vzdělávání (-5,8 %) a v ostatních činnostech (-7 %). Ze získaných poznatků vyplynulo, že výše průměrné roční míry inflace nemá vliv na výši mezd v různých oborech, ale ovlivňují ji jiné faktory. Tyto faktory nebyly v práci blíže zkoumány.

Na základě získaných poznatků z provedených výpočtů, analýz a informací je možné navrhnout **následující doporučení: Monitorování inflační situace** – je důležité pravidelně sledovat vývoj a prognózy míry inflace, krátkodobě i dlouhodobě, a reagovat na její změny. To umožní lépe porozumět aktuálním ekonomickým podmínkám a přijímat vhodná opatření. Dalším doporučením je **průhledná a konsistentní měnová politika** – centrální banka by měla

pokračovat v transparentní a stabilní měnové politice, která je schopna reagovat na inflační tlaky a udržovat cenovou stabilitu v ekonomice. **Zvyšování úrokových sazeb** – vzhledem k vysoké míře inflace a proinflačním tlakům je vhodné pokračovat v postupném zvyšování úrokových sazeb, aby se zabránilo přehřátí ekonomiky a nadměrné inflaci. V případě až když začne míra inflace klesat, je vhodné přistoupit i ke snižování úrokových sazeb, ale jen velmi pozvolna. **Podpora fiskální politiky** – vedle měnových opatření by měla vláda aktivně podporovat fiskální politiku, která pomůže omezit inflační tlaky a zlepšit ekonomickou stabilitu. To může zahrnovat úsporná opatření, kontrolu cen a podporu konkurenceschopnosti podniků. **Vzdělávání a informovanost** – je důležité informovat veřejnost o důsledcích inflace a poskytovat jim nástroje k řízení finančních prostředků v inflačním prostředí, aby se lidé mohli lépe přizpůsobit změnám v cenách a kupní síle.

Co se týká analýzy vlivu inflace na mzdy v jednotlivých odvětví je doporučeno provést detailní analýzu vlivu jiných faktorů, než je míra inflace. Ze získaných poznatků bylo dokázáno, že samotná míra inflace na mzdy v jednotlivých odvětvích nemá zásadní roli.

Tato doporučení by měla pomoci snížit negativní dopady vysoké míry inflace a podpořit udržitelný ekonomický růst a stabilitu.

4 Závěr

Cílem této práce bylo zjistit, jaký vliv má inflace na mzdy a platy v České republice, provést analýzu zkoumaných dat a vyhodnotit výsledky. Teoreticko-metodologická část práce byla zaměřena na definování pojmů souvisejících s inflací a platy. Dále bylo cílem této části práce pochopení vzájemných souvislostí mezi inflací a jejími příčinami a jejími důsledky a byly představeny protiinflační politiky České republiky. V teoretické části práce byly dále definovány pojmy mzda a plat a popisovány různé studie a články od různých autorů týkající se vztahu mezi inflací a platy. V kapitole metodika práce byl popsán způsob sběru dat a způsob analýzy získaných dat. V samotné praktické části této práce byl proveden průzkum a analýza vývoje výše mezd a platů v České republice ve sledovaném období. Ze získaných dat a provedených analýz byly vyhodnoceny výsledky a v závěru byla doporučena opatření, týkající se tématu.

Vliv inflace na mzdy a platy nelze přímo ovlivnit, ale může být ovlivněna přímo sama inflace. Obecnými opatřeními proti vysoké inflaci jsou měnová politika, fiskální politika, omezování nabídky, strukturální reformy, mzdová politika, monitorování a transparentnost a intervence na trhu. Centrální banky mohou zvýšit úrokové sazby, což zvyšuje náklady na půjčky a tím brzdí růst spotřeby a investic. Omezením množství peněz v oběhu pomocí zvýšením úrokových sazeb může centrální banka také snížit inflační tlaky. Vlády mohou zvýšit daně a/nebo snížit výdaje, což může omezit růst agregátní poptávky v ekonomice a tlumit inflaci. Dále mohou zavést opatření ke snížení nabídky, například regulací cen nebo zavedením dovozních kvót, aby zabránily nadměrnému růstu cen. Dále může inflační tlaky mírnit zlepšení konkurenčního prostředí a odstranění překážek pro podnikání a tím zvýšit efektivitu a konkurenceschopnost ekonomiky. Vlády a zaměstnavatelé mohou spolupracovat na udržení mzdové stability, aby se zabránilo mzdově-inflační spirále. Také je důležité sledovat inflační ukazatele a transparentně informovat veřejnost o opatřeních, která jsou přijímána k řešení inflační situace. V extrémních případech mohou vlády zasáhnout na trh, například uvolněním zásob, aby zmírnily krátkodobé tlaky na ceny.

V letech 2011 až 2020 mělo Švýcarsko nejnižší míru inflace na světě, přičemž ceny některých statků a služeb dokonce mírně klesaly a téměř vůbec se nezvyšovaly. Ovšem pro ekonomiku tento jev není dobrý. Nízká a stabilní (ne záporná) míra inflace je obecně považována za důležitý cíl makroekonomické politiky. V posledních několika desetiletích byly většinou vyspělé země v kontrole míry inflace úspěšné. Nicméně nástupem pandemie Covid-19 se vše změnilo. Přerušení dodavatelských řetězců a válka mezi Ruskem a Ukrajinou vedly ke zvyšování míry inflace. Vysoká a kolísavá míra inflace v hospodářství dané země je známkou makroekonomické nestability. S velmi vysokou průměrnou inflační mírou přesahující 90 procent bojoval v letech 2011 až 2020 Jižní Súdán. Dále byly pozorovány extrémně vysoké míry inflace přesahující 10 000 procent ve Venezuele a přes 500 procent v Zimbabwe, Goodwin et al. (2023, s. 13).

Tato nepředstavitelná čísla se naštěstí České republiky netýkala. ČNB se musela pouze v letech 2014 až 2016 vypořádat s hrozící deflací a následně v letech 2021 až 2023 s dvoucifernou hodnotou míry inflace (kolem 15 %). V roce 2022 došlo k rekordnímu růstu cen zahraničních průmyslových výrobců, a to mělo dopad na tuzemskou ekonomiku. Tento nárůst cen byl především důsledkem zdražení energetických surovin na světových trzích, což bylo podníceno ruskou agresí na Ukrajině a následnými globálními výrobními a dodavatelskými problémy způsobenými pandemií Covid-19. Zvýšení nákladů tuzemských firem se pak promítlo do cen výrobků a služeb, což zvýšilo finanční zátěž pro domácnosti. V průběhu roku 2023 však došlo k částečné korekci cen zahraničních průmyslových výrobců, kdy se uvolnila úzká hrdla dodavatelských řetězců a burzovní ceny energetických komodit mírně poklesly. Tento vývoj

přispěl k ustálení cen a snížení inflačního tlaku na domácí ekonomiku. Nicméně, i přes tuto korekci zůstává situace v oblasti inflace a ekonomické stability výzvou, kterou je třeba řešit. Kromě vnějších faktorů ovlivňujících inflaci máme i domácí faktory, které přispívají k proinflačnímu tlaku. Zvýšení ziskových marží podniků v kombinaci se solidním růstem nominálních příjmů domácností a nízkou nezaměstnaností vedlo k dalšímu zvyšování cen, často nad míru růstu nákladů. To v konečném důsledku oslabilo koupěschopnost domácností a ovlivnilo reálné příjmy, což mělo negativní dopad na spotřebitelskou poptávku. Postupným odezníváním mimořádných cenových tlaků a stabilizací cen energií se podařilo snížit inflační tlak a zlepšit situaci v ekonomice.

Závěr této studie jasně ukazuje na významný vliv inflace na mzdy a platy v České republice. Analýza potvrdila silný vzájemný vztah mezi inflací a platy a zdůraznila, že růst reálných mezd je úzce spojen s mírou inflace. Vysoká míra inflace může vést ke snížení kupní síly domácností a ohrozit celkovou ekonomickou stabilitu, pokud mzdy nedokážou udržet krok s růstem cen. Na základě zjištěných poznatků byla navržena řada doporučení, která by mohla přispět k udržení ekonomické stability a růstu. Mezi tato doporučení patří pravidelné monitorování inflační situace, transparentní a konsistentní měnová politika, postupné zvyšování úrokových sazeb a podpora fiskální politiky. Důležitým prvkem je také vzdělávání a informovanost veřejnosti o důsledcích inflace a poskytování nástrojů pro řízení finančních prostředků v inflačním prostředí. Vzhledem k důležitosti této problematiky je také doporučeno provést detailní analýzu vlivu dalších faktorů na mzdy v jednotlivých odvětvích, abychom lépe porozuměli dynamice inflačního vlivu. Celkově lze říci, že implementace těchto doporučení by mohla pomoci snížit negativní dopady vysoké míry inflace a podpořit udržitelný ekonomický růst a stabilitu v České republice.

Literatura

Primární zdroje

JUREČKA, V. et al. *Makroekonomie*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Expert (Grada). Praha: Grada Publishing, 2023. 384 s. ISBN 978-80-271-3635-3.

Monografie

FARKAČOVÁ, L. *Neučebnice ekonomie: pro každého na každý den.* Praha: Grada, 2021. 168 s. ISBN 978-80-271-3193-8.

KLAUS, V. *Návrat inflace: kluzká cesta bezstarostného zadlužování.* Publikace (Institut Václava Klause). Praha: Institut Václava Klause, 2022. 77 s. ISBN 978-80-7542-080-0.

STROUKAL, D. *Ekonomické bubliny: průvodce hospodářskými krizemi od tulipánů po koronu*. Druhé rozšířené vydání. Praha: Grada, 2021. 266 s. ISBN 978-80-271-3172-3.

Odborné knihy a časopisy

GOODWIN, N. et al. *Macroeconomics in context*. 4. vyd., Taylor & Francis Group. New York: Routledge Publishing, 2023, 746 s. ISBN 978-1-003-25152-1.

JANSKÝ, P. et al. Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu: Kdo je nejvíce zasažen růstem cen? Rozdíly v inflaci pro různé domácnosti 2020-2023. *Projekt národohospodářského ústavu AV ČR*, Praha, 2023, č. 10, 23 s. ISBN 978-80-7344-680-2.

JORDÁ, Ó., NECHIO F. European Economic Review: Inflation and wage growth since the pandemic. *Elsevier B.V.*, Amsterdam, 2023, roč. 156, p. 104-474. ISSN 0014-2921.

MAJCHROWSKA, A. Ekonomista: Does the minimum wage affect inflation?. *Polskie Towarzystwo Ekonomiczne*, Varšava, 2023, roč. IV, p. 417-436. ISSN 0013-3205.

MIURA, S. Quarterly Review of Economics and Finance: Optimal inflation rate and fair wage. *Elsevier B.V.*, Amsterdam, 2023, roč. 88, p. 158-167. ISSN 1062-9769.

RATNER, D., SIMA J. Finance and Economics Discussion Series: Who Killed the Phillips Curve? A Murder Mystery. *Federal Reserve Board*, Washingnton D.C., 2022. 34 s. ISSN 1936-2854.

Internetové zdroje

ALI, S. *Eva Zamrazilová – Mzdy se o inflaci zvýšit nemohou [online]*. Praha: ČNB, 2022 [cit. 2024-15-03]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/verejnost/servis-pro-media/autorske-clanky-rozhovory-s-predstaviteli-cnb/Eva-Zamrazilova-Mzdy-se-o-inflaci-zvysit-nemohou/>.

ČNB: *Co to je inflace? [online]*. Praha: ČNB, 2024 [cit. 2024-24-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Co-to-je-inflace/>.

ČNB: *Co byl kurzový závazek? [online]*. Praha: ČNB, 2024 [cit. 2024-18-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Co-byl-kurzovy-zavazek/>.

ČNB: *Měnová politika [online]*. Praha: ČNB, 2024 [cit. 2024-18-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/>.

ČNB: *Nástroje měnové politiky [online].* Praha: ČNB, 2024 [cit. 2024-19-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/mp-nastroje/>.

ČNB: *Vyhodnocení plnění inflačního cíle v posledních dvou letech [online].* Praha: ČNB, 2023 [cit. 2024-22-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-menove-politice/boxy-a-clanky/Vyhodnoceni-plneni-inflacniho-cile-vnbspposlednich-dvou-letech/>.

ČNB: *Vyhodnocení plnění inflačního cíle v posledních dvou letech [online].* Praha: ČNB, 2024 [cit. 2024-22-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-menove-politice/boxy-a-clanky/Vyhodnoceni-plneni-inflacniho-cile-vnbspposlednich-dvou-letech-00001/>.

ČNB: *Zpráva o inflaci/I 2014 [online].* Praha: ČNB, 2024 [cit. 2024-22-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/zpravy_o_inflaci/2014/2014_I/download/zoi_I_2014.pdf>.

ČNB: *Zpráva o inflaci/I 2015 [online].* Praha: ČNB, 2024 [cit. 2024-22-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/zpravy_o_inflaci/2015/2015_I/download/zoi_I_2015.pdf>.

ČNB: *Zpráva o inflaci/I 2016 [online].* Praha: ČNB, 2024 [cit. 2024-22-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/zpravy_o_inflaci/2016/2016_I/download/zoi_I_2016.pdf>.

ČNB: *Zpráva o inflaci/I 2017 [online].* Praha: ČNB, 2024 [cit. 2024-22-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/zpravy_o_inflaci/2017/2017_I/download/zoi_I_2017.pdf>.

ČNB: *Zpráva o inflaci/IV 2017 [online].* Praha: ČNB, 2024 [cit. 2024-22-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/zpravy_o_inflaci/2017/2017_IV/download/zoi_IV_2017.pdf>.

ČNB: *Zpráva o inflaci/I 2018 [online].* Praha: ČNB, 2024 [cit. 2024-22-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/zpravy_o_inflaci/2018/2018_I/download/zoi_I_2018.pdf>.

ČNB: *Zpráva o inflaci/I 2019 [online].* Praha: ČNB, 2024 [cit. 2024-22-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/zpravy_o_inflaci/2019/2019_I/download/zoi_2019_I.pdf>.

ČNB: *Zpráva o měnové politice/zima 2021 [online].* Praha: ČNB, 2024 [cit. 2024-22-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/zpravy_o_menove_politice/2021/2021_zima/download/zomp_2021_zima.pdf>.

ČNB: *Zpráva o měnové politice/zima 2022 [online].* Praha: ČNB, 2024 [cit. 2024-22-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/zpravy_o_menove_politice/2022/zima_2022/download/zomp_2022_zima.pdf>.

ČNB: *Zpráva o měnové politice/zima 2023 [online].* Praha: ČNB, 2024 [cit. 2024-22-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/zpravy_o_menove_politice/2023/zima_2023/download/zomp_2023_zima.pdf>.

ČNB: *Zpráva o měnové politice/zima 2024 [online].* Praha: ČNB, 2024 [cit. 2024-22-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-

politika/.galleries/zpravy_o_menove_politice/2024/zima_2024/download/zomp_2024_zima.pdf>.

ČSÚ: *Inflace, míra inflace - Metodika [online].* Praha: ČSÚ, 2024 [cit. 2024-24-04]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/kdyz_se_rekne_inflace_resp_mira_inflace>.

ČSÚ: *Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2013 [online].* Praha: ČSÚ, 2024 [cit. 2024-26-04]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2013-ejc5h07xe0>.

ČSÚ: *Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2014 [online].* Praha: ČSÚ, 2024 [cit. 2024-26-04]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2014-56tsudx8y7>.

ČSÚ: *Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2015 [online].* Praha: ČSÚ, 2024 [cit. 2024-26-04]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2015>.

ČSÚ: *Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2016 [online].* Praha: ČSÚ, 2024 [cit. 2024-26-04]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2016>.

ČSÚ: *Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2017 [online].* Praha: ČSÚ, 2024 [cit. 2024-26-04]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2017>.

ČSÚ: *Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2018 [online].* Praha: ČSÚ, 2024 [cit. 2024-26-04]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2018>.

ČSÚ: *Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2019 [online].* Praha: ČSÚ, 2024 [cit. 2024-26-04]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2019>.

ČSÚ: *Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2020 [online].* Praha: ČSÚ, 2024 [cit. 2024-26-04]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2020>.

ČSÚ: *Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2021 [online].* Praha: ČSÚ, 2024 [cit. 2024-26-04]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2021>.

ČSÚ: *Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2022 [online].* Praha: ČSÚ, 2024 [cit. 2024-26-04]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2022>.

ČSÚ: *Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2023 [online].* Praha: ČSÚ, 2024 [cit. 2024-26-04]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2023>.

ČSÚ: *Průměrná mzda a evidenční počet zaměstnanců - Metodika [online].* Praha: ČSÚ, 2024 [cit. 2024-18-04]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-pmz_m>.

ČSÚ: *Tab. 05.06 Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců v národním hospodářství podle ekonomické činnosti (sekce CZ-NACE) [online].* Praha: ČSÚ, 2024 [cit. 2024-24-03]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/10180/196622050/32018123_0506.pdf/be5e0714-3c52-4a48-987b-a201598714d1?version=1.1>.

ČSÚ: *Výpis ze statistického zjišťování [online]*. Praha: ČSÚ, 2024 [cit. 2024-22-03]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/10180/132433649/Inflace_2000_2023.pdf>.

MICHL, A. *Jak bojujeme proti inflaci: pokles sazeb nyní nečekejme [online]*. Praha: ČNB, 2022 [cit. 2024-18-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/verejnost/servis-pro-media/autorske-clanky-rozhovory-s-predstaviteli-cnb/Jak-bojujeme-proti-inflaci-pokles-sazeb-nyni-necekejme/>.

MPSV: *Statistika průměrné mzdy [online]*. Praha: ČNB, 2024 [cit. 2024-18-04]. Dostupné z WWW: <https://www.mpsv.cz/statistika-prumerne-mzdy>.

PPF: *Inflace a mzdy [online]*. Praha: PPF, 2023 [cit. 2024-17-02]. Dostupné z WWW: <https://www.ppf.eu/insights/analyticky-mesicnik/brezen-2023-inflace-a-mzdy/inflace-a-mzdy>.

SUTÓRIS, I. *Individuální inflace českých domácností: Růst cen dopadl hlavně na ty chudší [online]*. Praha: ČNB, 2023 [cit. 2024-18-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Individualni-inflace-ceskych-domacnosti-Rust-cen-dopadl-hlavne-na-ty-chudsi/>.

WIXFORTH S., HADDOUTI K. *The real drivers of inflation [online]*. Brusel: IPS, 2023 [cit. 2024-24-03]. Dostupné z WWW: <https://www.ips-journal.eu/topics/economy-and-ecology/the-real-drivers-of-inflation-6726/>.

ZÁKONY PRO LIDI: *Zákon č. 262/2006 Sb. [online]*. Zlín: AION CS, 2024 [cit. 2024-28-02]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262#cast6>.

Seznam příloh

Příloha 1 Průměrná nominální hrubá měsíční mzda zaměstnanců v národním hospodářství podle ekonomické činnosti (sekce CZ-NACE) v Kč, na osoby přepočtené na plně zaměstnané ……..I

Příloha 2 Vypočtené hodnoty pro sledovaný rok 2013……II

Příloha 3 Vypočtené hodnoty pro sledovaný rok 2018……..……III

Příloha 4 Vypočtené hodnoty pro sledovaný rok 2023 ……IV

Prezentace ……..V

Přílohy

Příloha 1 Průměrná nominální hrubá měsíční mzda zaměstnanců v národním hospodářství podle ekonomické činnosti (sekce CZ-NACE) v Kč, na osoby přepočtené na plně zaměstnané

Kód	Ekonomická činnost podle CZ-NACE	Rok											
		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
A	Zemědělství, lesnictví a rybářství	19436	20358	21347	21683	22532	23833	25478	28055	29140	30328	31960	34136
B-E	Průmysl celkem	25216	25435	26192	26891	28029	29878	32259	34359	35051	36849	39341	42836
F	Stavebnictví	22902	22395	22964	23911	24867	26058	28298	30187	31444	32582	34690	37028
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	23304	23142	23947	24994	26243	28138	30101	32314	33487	35807	37835	40643
H	Doprava a skladování	23348	23368	23893	24642	25742	27435	29427	31640	32078	33608	36181	39101
I	Ubytování, stravování a pohostinství	13313	13709	13986	14852	15678	17477	19308	20969	20296	22029	23446	25731
J	Informační a komunikační činnosti	46871	46245	47800	49624	50192	52910	56940	59268	62253	65607	71588	77915
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	50425	45844	47964	48533	50004	51605	54755	58144	59981	62614	68001	72440
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	21145	20517	20549	22411	23444	23991	25933	29592	29872	31138	35858	39012
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	32857	32181	32755	33833	34884	36910	38976	42023	44146	46328	49700	53323
N	Administrativní a podpůrné činnosti	17049	17009	17201	17572	18584	19545	21085	22970	24422	25586	28424	30321
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	26839	26972	27844	29123	30672	33195	36462	38927	40789	41243	42774	45964
P	Vzdělávání	24579	24691	25062	25638	26693	28534	31792	35847	38504	41267	41463	43233
Q	Zdravotní a sociální péče	25251	25096	25689	27052	28363	30876	33923	37374	41754	46396	43975	46840
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	20555	20698	21204	22120	23486	25566	28181	31322	32257	32412	35096	37347
S	Ostatní činnosti	19592	19830	20297	20853	21791	21999	23706	25459	26874	28217	31725	32676
A-S	Celkem	25100	25051	25753	26629	27790	29635	32097	34605	36180	38286	40317	43341

Pozn.: Údaje jsou uvedeny metodou převažující činnosti zpravodajské jednotky podle klasifikace CZ-NACE = mezinárodní klasifikace NACE Rev. 2; Data pro rok 2023 jsou předběžné údaje za Q1-Q4

Zdroj: ČSÚ (2024)

Příloha 2 Vypočtené hodnoty pro sledovaný rok 2013

Kód	Ekonomická činnost podle CZ-NACE	2013								
		Stará mzda (t-1)	Nová mzda (t)	Změna mzdy	Změna v %	Míra inflace	Ztráta mzdy vlivem inflace	Reálná mzda	Změna reálné mzdy	Změna v %
A	Zemědělství, lesnictví a rybářství	19436	20358	922	4,7	1,4	281	20077	641	3,3
B-E	Průmysl celkem	25216	25435	219	0,9	1,4	351	25084	-132	-0,5
F	Stavebnictví	22902	22395	-507	-2,2	1,4	309	22086	-816	-3,6
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	23304	23142	-162	-0,7	1,4	320	22822	-482	-2,1
H	Doprava a skladování	23348	23368	20	0,1	1,4	323	23045	-303	-1,3
I	Ubytování, stravování a pohostinství	13313	13709	396	3,0	1,4	189	13520	207	1,6
J	Informační a komunikační činnosti	46871	46245	-626	-1,3	1,4	638	45607	-1264	-2,7
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	50425	45844	-4581	-9,1	1,4	633	45211	-5214	-10,3
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	21145	20517	-628	-3,0	1,4	283	20234	-911	-4,3
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	32857	32181	-676	-2,1	1,4	444	31737	-1120	-3,4
N	Administrativní a podpůrné činnosti	17049	17009	-40	-0,2	1,4	235	16774	-275	-1,6
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	26839	26972	133	0,5	1,4	372	26600	-239	-0,9
P	Vzdělávání	24579	24691	112	0,5	1,4	341	24350	-229	-0,9
Q	Zdravotní a sociální péče	25251	25096	-155	-0,6	1,4	346	24750	-501	-2,0
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	20555	20698	143	0,7	1,4	286	20412	-143	-0,7
S	Ostatní činnosti	19592	19830	238	1,2	1,4	274	19556	-36	-0,2

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Příloha 3 Vypočtené hodnoty pro sledovaný rok 2018

Kód	Ekonomická činnost podle CZ-NACE	2018								
		Stará mzda (t-1)	Nová mzda (t)	Změna mzdy	Změna v %	Míra inflace	Ztráta mzdy vlivem inflace	Reálná mzda	Změna reálné mzdy	Změna v %
A	Zemědělství, lesnictví a rybářství	23833	25478	1645	6,9	2,1	524	24954	1121	4,7
B-E	Průmysl celkem	29878	32259	2381	8,0	2,1	664	31595	1717	5,7
F	Stavebnictví	26058	28298	2240	8,6	2,1	582	27716	1658	6,4
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	28138	30101	1963	7,0	2,1	619	29482	1344	4,8
H	Doprava a skladování	27435	29427	1992	7,3	2,1	605	28822	1387	5,1
I	Ubytování, stravování a pohostinství	17477	19308	1831	10,5	2,1	397	18911	1434	8,2
J	Informační a komunikační činnosti	52910	56940	4030	7,6	2,1	1171	55769	2859	5,4
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	51605	54755	3150	6,1	2,1	1126	53629	2024	3,9
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	23991	25933	1942	8,1	2,1	533	25400	1409	5,9
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	36910	38976	2066	5,6	2,1	802	38174	1264	3,4
N	Administrativní a podpůrné činnosti	19545	21085	1540	7,9	2,1	434	20651	1106	5,7
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	33195	36462	3267	9,8	2,1	750	35712	2517	7,6
P	Vzdělávání	28534	31792	3258	11,4	2,1	654	31138	2604	9,1
Q	Zdravotní a sociální péče	30876	33923	3047	9,9	2,1	698	33225	2349	7,6
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	25566	28181	2615	10,2	2,1	580	27601	2035	8,0
S	Ostatní činnosti	21999	23706	1707	7,8	2,1	488	23218	1219	5,5

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Příloha 4 Vypočtené hodnoty pro sledovaný rok 2023

Kód	Ekonomická činnost podle CZ-NACE	2023								
		Stará mzda (t-1)	Nová mzda (t)	Změna mzdy	Změna v %	Míra inflace	Ztráta mzdy vlivem inflace	Reálná mzda	Změna reálné mzdy	Změna v %
A	Zemědělství, lesnictví a rybářství	31960	34136	2176	6,8	10,7	3300	30836	-1124	-3,5
B-E	Průmysl celkem	39341	42836	3495	8,9	10,7	4140	38696	-645	-1,6
F	Stavebnictví	34690	37028	2338	6,7	10,7	3579	33449	-1241	-3,6
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	37835	40643	2808	7,4	10,7	3928	36715	-1120	-3,0
H	Doprava a skladování	36181	39101	2920	8,1	10,7	3779	35322	-859	-2,4
I	Ubytování, stravování a pohostinství	23446	25731	2285	9,7	10,7	2487	23244	-202	-0,9
J	Informační a komunikační činnosti	71588	77915	6327	8,8	10,7	7531	70384	-1204	-1,7
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	68001	72440	4439	6,5	10,7	7002	65438	-2563	-3,8
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	35858	39012	3154	8,8	10,7	3771	35241	-617	-1,7
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	49700	53323	3623	7,3	10,7	5154	48169	-1531	-3,1
N	Administrativní a podpůrné činnosti	28424	30321	1897	6,7	10,7	2931	27390	-1034	-3,6
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	42774	45964	3190	7,5	10,7	4443	41521	-1253	-2,9
P	Vzdělávání	41463	43233	1770	4,3	10,7	4179	39054	-2409	-5,8
Q	Zdravotní a sociální péče	43975	46840	2865	6,5	10,7	4527	42313	-1662	-3,8
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	35096	37347	2251	6,4	10,7	3610	33737	-1359	-3,9
S	Ostatní činnosti	31725	32676	951	3,0	10,7	3158	29518	-2207	-7,0

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Příloha 5 Prezentace

VŠEM

Řešená problematika

úvod

Tato prezentace představí řešenou problematiku v bakalářské práci na téma „Vliv inflace na mzdy a platy v ČR".

problém

V práci bylo řešeno, jak velký dopad má míra inflace na průměrné hrubé měsíční reálné mzdy spotřebitelů a jaký dopad má tento vliv na ekonomiku státu.

přístup

Vliv míry inflace na mzdy a platy se dotýká nás všech a proto bylo k práci přistoupeno se zájmen o dosažené výsledky.

Vysoká škola ekonomie a managementu 2

VŠEM

Postup řešení

zdroj

Bakalářská práce byla vypracována na základě získaných relevantních informací z důvěryhodných zdrojů odborné literatury, publikací a článků. Primární data byla získána ze ČSÚ ČR.

získávání

Potřebná data byla získána sběrem a následnými vlastními výpočty. Výsledné hodnoty byly dále analyzovány a zkoumány.

zpracování

V teoretické části práce byly studovány a srovnávány důležité pojmy týkající se tématu. V praktické části práce byly výzkumnými metodami zpracovány a analyzovány získaná data a informace.

VŠEM

Výsledky práce

Z výsledků práce vyplynulo, že vliv inflace na mzdy a platy v ČR hraje významnou roli. Mezi inflací a platy existuje silný vzájemný vztah, což bylo v práci dokázáno.

→Lze předpovědět vývoj a dopady míry inflace na mzdy a platy

→**Z dat lze vyčíst fakta:**

→Za sledované období (2013-2023) se míra inflace různě vyvíjela a tím byly ovlivněny i reálné výše mezd.

→Vývoj indikuje potřebu usměrňovat vývoj inflace monetární politikou ČNB a v některých případech i fiskální politikou státu.

→Do budoucna je důležité vývoj inflace stále predikovat a sledovat a vést k tomu odpovídající proinflační či protiinflační politiku.

Výsledky práce – grafické znázornění

Vývoj míry inflace v letech 2013-2023 vyjádřené přírůstkem průměrného CPI v ČR (v %)

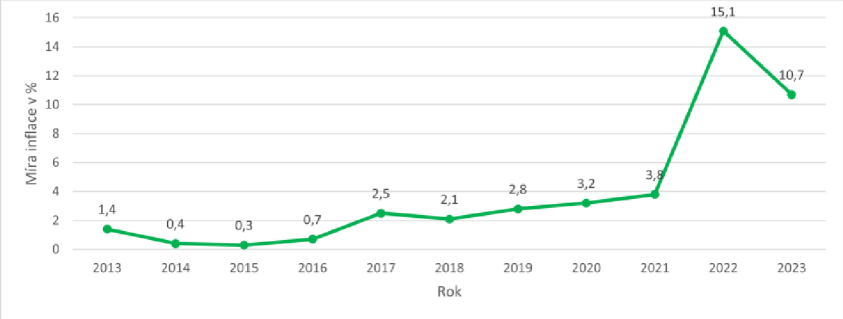

Zdroj: data ČSÚ (2024), zpracování vlastní

Výsledky práce – grafické znázornění

Průběh nominální a reálné mzdy v letech 2013-2023 v České republice

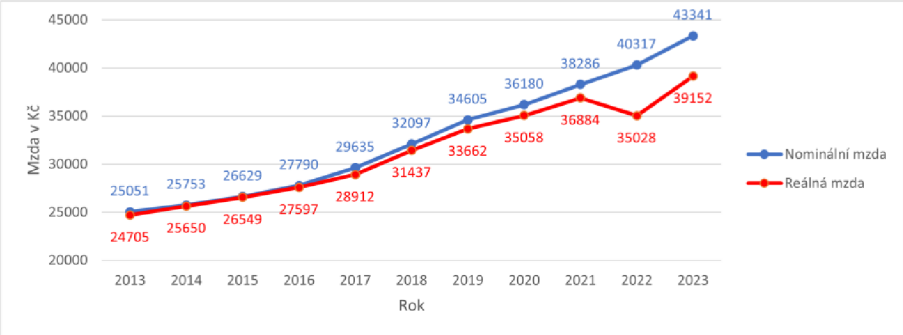

Zdroj: data ČSÚ (2024), zpracování vlastní

Doporučení

Na základě výsledků a poznatků lze doporučit tato opatření:

1. Monitorování inflační situace
2. Průhledná a konsistentní měnová politika ČNB
3. Zvyšování / snižování úrokových sazeb ČNB dle potřeby
4. Podpora fiskální politiky
5. Vzdělávání a informovanost v dané problematice

Závěr

Práce přinesla zjištění, že míra inflace je velmi významná makroekonomická veličina, která svým vlivem ovlivňuje náš životní standard.

Novým poznatkem je, že míru inflace je potřeba sledovat nejen z dlouhodobého hlediska, ale také z krátkodobého a brát v potaz inflační očekávání.

Díky implementaci zmíněných doporučení se mohou snížit negativní dopady vysoké míry inflace a podpořit udržitelný ekonomický růst a stabilita České republiky.

VŠEM
VYSOKÁ
ŠKOLA
EKONOMIE
A MANAGEMENTU
DĚKUJI ZA
POZORNOST